

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

TUTANAK DERGİSİ

11'inci Toplantı
17 Şubat 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara ve dinlenecek kuruluşlara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ayla Kerimoğlu'nun, Dernek olarak yaptıkları suça sürüklenen çocuklar çalıştayının çıktıları ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Hukuk Komisyonu Üyesi Refia Kaya'nın, suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarak Kanada ve İspanya'da sivil toplum kuruluşlarının yaptıkları uygulamalar hakkında sunumu

3.- İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası Başkanı İlhan Taşkiran'ın, bir internet kafe işleticisi olarak gözlemleri, uygulamalar, çocukların ve gençlerin suç sürüklenmesinde sosyal medyanın, mafya ve suç temalı dizilerin etkisi, karşılaşılan riskler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği temsilcilerinin ve İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası temsilcisinin yapmış oldukları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

-----0-----
11'inci Toplantı
17 Şubat 2026 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.15'te açıldı.

Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara ve dinlenecek kuruluşlara ilişkin açıklama yaptı.

Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ayla Kerimoğlu tarafından, Dernek olarak yaptıkları suça sürüklenen çocuklar çalıştayının çıktıları ve çözüm önerileri,

Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Hukuk Komisyonu üyesi Refia Kaya tarafından, suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarak Kanada ve İspanya'da sivil toplum kuruluşlarının yaptıkları uygulamalar,

İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası Başkanı İlhan Taşkiran tarafından, bir internet kafe işleticisi olarak gözlemleri, uygulamalar, çocukların ve gençlerin suç sürüklenmesinde sosyal medyanın, mafya ve suç temalı dizilerin etkisi, karşılaşılan riskler ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği temsilcilerinin ve İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası temsilcisinin yapmış oldukları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.20'de toplantıya son verildi.

17 Şubat 2026 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.15

BAŞKAN: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa KÖSE (Antalya)

SÖZCÜ: Ümmügülşen ÖZTÜRK (İstanbul)

KÂTİP: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)

----- 0 -----

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 11'inci Toplantısı için bir aradayız.

Toplantı yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara ve dinlenecek kuruluşlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, kıymetli sivil toplum temsilcilerimiz; suça sürüklenen çocuklarla ilgili Meclis Araştırma Komisyonumuzun bugünkü toplantısına hoş geldiniz.

Komisyonumuz çalışmalarını sürdürürken meseleyi yalnızca adli istatistikler ve kurumsal raporlar üzerinden değil, sahadaki gerçekliği yaşayan, çocuklarla ve gençlerle doğrudan temas eden paydaşların gözünden de değerlendirmeyi özellikle önemli buluyoruz. Çünkü suça sürüklenme olgusu çok boyutlu ve çok aktörlü bir alanda şekillenmektedir. Bugün Komisyonumuzda iki önemli kurumu ağırlayacağız. İlki, yakın zamanda gerçekleştirdiği suça sürüklenen çocuklar çalıştayıyla dikkat çeken Hazar Derneği. Sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki rolü, erken uyarı mekanizmaları, saha temelli gözlem, aile destek çalışmaları ve sosyal uyum faaliyetleri bakımından son derece kıymetlidir. Çalıştay bulgularının ve sivil toplum kuruluşlarının bu süreçte üstleneceği yapıcı rolünün Komisyon çalışmalarımıza önemli katkılar sunacağına inanıyorum.

İkinci olarak, 18 yaş altı gençlerin günlük hayatında uğrak yerlerinden biri olan internet kafeleri temsilen İnternet Kafeciler Esnaf Odası temsilcilerini ağırlıyoruz. Özellikle ergenlik dönemindeki gençlerin oyun ve internet erişimi için sıklıkla tercih ettiği bu mekânlar dijital içeriklere erişim, akran ilişkileri ve zaman kullanımı açısından kritik bir gözlem alanı sunmaktadır. Sahadan doğrudan elde edilen tespitler, karşılaşılan riskler ve çözüm önerileri bizim için son derece değerlidir. Dijitalleşmenin suç türlerini dönüştürdüğü, yaşın düştüğü ve çevrim içi alanların gençler üzerindeki etkisinin giderek arttığı bir dönemde internet kafeler yalnızca ticari işletmeler değil, aynı zamanda gençlerin davranış örüntülerini gözlemleyebilen sosyal temas noktalarıdır. Bu nedenle, sizlerin değerlendirmeleri erken önleyici politikalar geliştirmemiz açısından önemli bir veri kaynağı olacaktır.

Komisyonumuzun amacı, suç ortaya çıktıktan sonra müdahale eden bir anlayıştan ziyade risk alanlarını erken tespit eden, önleyici ve koruyucu mekanizmaları güçlendiren bir çerçeve oluşturmaktır. Bu noktada, kamu kurumları kadar sivil toplumun ve sahadaki meslek örgütlerinin katkılarını önemsiyoruz. Katılımınız ve paylaşıacağınız görüşler için şimdiden teşekkür ediyoruz. Sunumlarınızın Komisyon çalışmalarımıza ışık tutmasını temenni ediyorum.

Şimdi sözü kıymetli temsilcilerimizi bırakıyorum. Önce Hazar Derneğinden başlıyoruz. Bugün Hazar Derneğini temsilen aramızda Yönetim Kurulu Başkanı Ayla Kerimoğlu, Yönetim Kurulu Üyesi Nurcan Aydın, yine Dernek üyesi Refia Kaya bizlerle olacak ve kendilerinden sunumlarını almaya başlayabiliriz.

Buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ayla Kerimoğlu'nun, Dernek olarak yaptıkları suça sürüklenen çocuklar çalıştayının çıktıları ve çözüm önerileri hakkında sunumu

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLA KERİMOĞLU - Sayın Başkan, davetiniz için öncelikle teşekkür ediyorum ve kıymetli hazırunu da saygıyla selamlıyorum.

Suçta sürüklenen çocuklar fail mi, kurban mı meselesini, biraz evvel buyurduğunuz gibi, biz de bir çalıştayla... Şimdi sizlerle temel çıktıları paylaşmak istiyorum. Burada, çalıştayımıza "suça sürüklenen çocuk" kavramıyla başladık, önce bu kavram üzerinde bir çalışma yaptık. Ardından, çocukları suça iten yapısal nedenler -ki bunu çok önemsiyoruz- üzerinde atölye çalışmalarımız oldu. Yine, ardından, hukuki süreçlerde yaşanan aksaklıklar üzerine epey bir öneriler hazırlamış olduk ve çözüm önerilerimiz oldu. Kimler katıldı bu çalıştaya? Akademisyenler, kriminoloji uzmanları, sosyal hizmet uzmanları, adli psikologlar, çocuk gelişim uzmanları, çocuk psikiyatristleri, sosyologlar, medya uzmanları, çocuk ağır ceza hâkimleri, avukatlar, bakanlık temsilcileri ve sivil toplum mensuplarının katıldığı zengin bir çalışma ortamı hazırlanmış oldu. Temel çıktılarımız, aslında yapısal sorunlara baktığımızda suçun çoğu zaman bir çocuğun "Beni görün." "Beni duyun." cılığı ya da çağırısı olduğunu düşündürdü bize çünkü fail aslında çoğu zaman daha önce mağdur olmuş bir çocuk. Yapılan araştırmalar da bunu gösteriyor. Çok acıklı hikâyelere sahip bu çocuklar. Mesele yalnızca işlenen fiil değil, fiilden hareketle, evet ama çocuğun kendisini merkeze alan çalışmaların yapılması gerektiğini önemli buluyoruz. Çocukların sistematik risk altında olduğunu da düşünüyoruz. Biliyorsunuz, geçenlerde Casper çetesiyle ilgili basına yansıyan bir haber vardı. Bu haberde çete mensubu şöyle diyordu: "Bana yolunu kaybetmiş çocuklar bulun." İşte, bu "yolunu kaybetmiş çocuklar" dediği

çocukların hangi nedenlerle yolunu kaybettiğinin araştırılması ve önleyici mekanizmaların burada devreye girmesi çok önemli çünkü son yapılan istatistiklere de baktığımızda yolunu kaybetmiş oldukça fazla çocuğumuzun olduğunu da görüyoruz. İstatistikler de muhakkak ki daha önce burada konuşuldu. 2024 yılında 612.651 olaydan söz ediliyor, fail olan çocuk sayısının 212.785, mağdur olanın ise 279.620 olduğu tespit edilmiş. Bu rakamların yüzde 86'sı...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ayla Hanım, "202.785" yazıyor slaytınızda, hangi bilgi doğru?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLA KERİMOĞLU - 202.785 fail olan yani suçu işleyen, mağdur olanlar ise yani mağdur olduğu için bir biçimde oraya giden de 279.620 çocuk; toplamda da 612 bin yani bir yıl boyunca 612.651 bin çocuğumuz bir biçimde adli süreçlerle temas etmiş oluyor. Fail olan çocukların yüzde 86'sını erkek çocuklar oluşturuyor ve en yoğun yaş grubu 15-17. 15-17 yaş grubu, erken müdahalenin 10-14 yaş arası olduğu düşünülürse aslında erken müdahale şansının kaçırıldığını bize göstermiş oluyor. Mağdur çocuğun sisteme fail olarak dönme riskinin de çok fazla olduğunu biliyoruz. Bu çocuklarda yapılmış araştırmalar bize şunu söylüyor: Aile içi şiddetin, aile içi sorunların, yoksulluğun -biraz sonra geleceğiz bu başlıklara- geçmişlerinde bu öyküsü olan çocukların çok daha fazla suça yöneldiğini görüyoruz. En acıklı olan taraflardan bir tanesi de kızlar az olmakla birlikte kızların kahir ekseriyetinde cinsel istismar suçu görülüyor.

Şimdi, bu kadar çocuğumuzun her sene artan oranlarla adalet sistemiyle temas ettiğini düşünürsek "Peki, bizim bu çocuklara dönük, çocuğa özgü bir adalet sistemimiz var mı?" sorusu da akla geliyor. Bugünkü yapı şöyle: Yetişkin bir ceza sistemimiz var ve biz bu ceza sistemimizde oransal olarak cezaları azalttığımızda eşittir çocuk adalet sistemi olduğunu düşünüyoruz. Bunun doğru olmadığını biz ifade etmek istiyoruz. Mevcut sistemde yetişkin kalıplarıyla çocuk yargılanıyor, yetişkin mantığıyla da cezalandırılıyor. Hâlbuki çocuk adalet sistemi dediğimiz şey çocuğun yüksek yararını merkeze alan, onarıcı ve diversiyon teknikleri omurgasına koyan, çocuğun katılımını sağlayan, çocuk haklarını yine önemseyen; çocuğa özgü usul, çocuğa özgü kurum, çocuğa özgü infaz ve çocuğa özgü rehabilitasyonla ancak çocuk adalet sisteminin gerçekleşebileceğini düşünüyoruz.

Mevcut sistemimizde ne tür çıkmazlarımız var, sistemik çıkmazlar neler? Ona da biraz bakmak lazım ki biz neden çocuk adalet sistemini önemli buluyoruz da bu sistemle olmasın diyoruz biraz daha iyi anlayabilmek için. Mevcut sistem aynı zamanda çocuğu etiketleyen bir işlev de görüyor. Çocuklukta oluşan adli, tıbbi kayıtlar çocuğun ondan sonraki hem sosyal hayatında hem eğitim hayatında hem iş hayatında önünde engel oluyor. Hatta evlenme hayatında yani evliliğinde bile bu çocuk suçlu etiketi aldığı takdirde maalesef hayatı daha sonra oldukça sıkıntılı hâle geliyor. Bunun tolere edilebilmesi için, elimine edilebilmesi için çocuk adaletinde unutulma hakkının mutlak ilke olması gerektiğini düşünüyoruz.

Şimdi, bizim bu sistemimizde sosyal inceleme raporları var, çok kıymetli sosyal inceleme raporu çünkü çocuk hakkında hâkim karar vermeden önce bu sosyal inceleme raporu hâkimin vereceği kararın temel verisini oluşturuyor. Öyle olduğu için -kısaca SİR deniliyor- bu raporların son derece dikkatli ve başından sonuna çocuğu takip eden biri tarafından yapılması gerekirken çocuğu son anda tanıyan birinin şablon kararlarla, mekanikleşmiş bir biçimde sosyal inceleme raporlarının oluşmuş olması çocukların hakları açısından zafiyet yaratabiliyor. Yine, bugünkü sistemde vaka takip modelimiz eksik. Artık gelişmiş ülkelerde vaka takip modeli mutlak çocuk adalet sisteminin merkezinde yer alıyor çünkü çocuğun kollukla ilk temas ettiği andan başlayıp infazın sonuna kadar çocuğu takip eden birinin olması çocuğun her aşamada hikâyesini tekrar anlatmasına engel oluyor, tekrar tekrar travma yaşatmıyor çocuğa ve çocuk yakın takipte olduğu için çocuğun hakları, çocuğun katılımı, çocukla ilgili yapılacak düzenlemeler de vaka takip modeli içerisinde daha anlamlı ve daha çocuğa özel, bireyselleşmiş oluyor. Biz şu an çocuklarımızı normalde suç işlediğinde kapalı bir kuruma gönderiyoruz ve burada başka çocukların işlediği suç kültürünü de yeni giren çocuk oradan transfer etmiş oluyor. Bizim yaptığımız çalışmaya katılan sokaktan gelme 2 çocuğumuz vardı. Bunlar bu süreçleri yaşamışlar, adli süreçleri yaşamışlar, arkadaki süreçleri yaşamışlar. Onların ifadesi şuydu: "Cezaevleri bir okuldur, suçu öğreten okullardır. Biz burada, işte küçük bir hırsızlık yaparak girdik ama çok fazla suç çeşidiyle karşılaştık, onları da öğrendik orada. Bizleri çeteler çok içlerine almak istedi ama biz girmek istemedik." diye kendilerini anlattılar. Dolayısıyla, suç okulu etkisinden de kurtulmuş oluyoruz eğer çocuk adalet sistemini bütüncül olarak gerçekleştirebilirsek. Şimdi, buralardan baktığımızda, aslında yetişkinlerle infaz benzerliğinde ortaya çıkmış oluyor yani çocukları normal cezalandırma odaklı bir sistem.

Türkiye'de yapılmaya çalışılan birtakım yeni gelişimler var ve bazı uygulamalar farklılaşabiliyor ama bu uygulamaların, bu iyi uygulama örneklerinin kişiye bağlı değil, sistematik bir biçimde gerçekleşmesi ve çocuk adalet sisteminin bütüncül olarak ortaya konmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Şimdi "Çocuk neden suç işliyor, neden çocuk suçun içerisine girdi?" gibi bir şey söylediğimizde aslında bu etik bir soru olmuyor. Çünkü çocuğu suça iten nedenlere yani çocuk sanki suça bir tercihle girmiş gibi bakmaktansa bu çocuğu suça yönelten koşullar neydi diye sormanın daha doğru bir soru olduğunu düşünüyoruz. Şimdi, çocukları suça yönelten nedenler üzerine yapılmış çalışmalarda ekolojik model diye 4 başlıklı bir model öngörülmüş; bu, mikrosistem, mezosistem, ekosistem ve makrosistemden oluşuyor. Bu maddelere biraz sonra biraz daha yakından bakacağız ama mesela "mezosistem" başlığında okul-aile bağlantısı özellikle vurgulanıyor. Yani aile iyi olabilir, okul iyi olabilir ama aradaki bağlantının kopuk olmasının da çocuklar açısından bir risk olduğunun söylenmiş olması bana ilginç ve altı çizilmesi gereken bir noktaymış gibi geldi.

Risk ekosistemine bakarsak eğer, aile başat rolde burada çünkü aslında toplumdaki bütün sorunlarımızda dönüp dolaşıp aileye ulaşıyoruz. Diyoruz ki: Burada birtakım sorunlar var, bağlanma sorunları var, iletişim sorunları var, aile içi şiddet var. Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddette de bizim defaatle vurguladığımız gibi şiddeti öğrenen çocukların daha sonra şiddete meyilli olmaları ve eşine de şiddet uygulamaları, çevrelerine de şiddet uygulamaları çok daha kolay, çok daha öğrenilmiş bir yol olduğu için miras gibi tevarüs ediyor parçalanmış ailelerin durumu. Burada eşlerin birbirine şiddet uygulaması yani çocuklara şiddet uygulamaya dahi birbirlerine şiddet uygulamış olması bile çocuklar için öğretici, öğrenici bir tarafı olmuş oluyor.

Şimdi, despotik yaklaşımlar nasıl bir risk unsuruysa -yapılmış başka bir çalışma da var- aşırı serbest bırakma, aşırı toleranslı olma da çocukları suça sürükleyebiliyor. Bununla ilgili de yurt dışında bir örnek veriliyor; çocuk birini öldürmüş ve çocuğu savunurken aile şunu söylüyor: "Biz ona sorumluluk almayı hiç öğretmedik, arkasını hep biz topladık, o her şeye hakkının olduğunu düşünüyor. Dolayısıyla o aslında muhakeme edemedi." diye bir savunması vardı. Dolayısıyla bu aşırı serbestlik de maalesef ki risk

alanlarından biri. Bu arada, ailelerin mentörlük desteğinin çocukların üzerinden uzaklaşmış olması, özellikle 12-18 yaş grubunda akran etkisini fazlaca artırıyor ve akranlardan da bulaş olma riski artmış oluyor.

Toplumsal faktörler var, yoksulluk bunlardan en temel olanı; kontrolsüz kentleşme ve yoksulluk. Şimdi, çocuklar bir iPhone telefona özenle şöyle düşünüyor: Çalışacak olsa bunu on yılda alamayacak, en kolay yol bunu bir biçimde bir başka yerden temin etmek ve bu yolla başlıyorlar yani yoksulluğun çocuk üzerindeki etkilerinin de çocuğu suça sürüklemeye önemli olduğunu biliyoruz. Bir de bu lüks hayat illüzyonu gerçeklikle iyice uçurumu çocuklar arasında koparıyor ve yapısal şiddeti üretmiş oluyor.

Çeteler var. Biraz evvel konuşmama başlarken bir çete mensubunun söylediğinden bahsetmiştim. Evet, suç örgütlerinin sayısı her geçen gün maalesef artıyor, artık çocuk çetelerimiz de var ve çocuklar bu çetelerde evde bulamadıkları, kendi yakın çevresinde kendilerini ait hissetmedikleri aidiyeti ve statüyü buluyorlar. Dolayısıyla burada bunlar da bir suç, risk unsuru.

Şimdi, sosyolojide "tavşan deliği" denilen dijital risk alanı var. Bu, internetin algoritmalarının içerisinde çocuğun kaybolması. Burada pornografi, işte uyuşturucu çete mensuplarıyla bir biçimde çocuk ilişki hâline geçebiliyor. Biz "Yandaki odada çocuğumuz güven içerisinde." diye düşünüyorken çocuk orada belki suç ve suçlularla irtibat hâlinde olabiliyor. Dolayısıyla internetle ilgili önleyici tedbirlerin de muhakkak alınması gerekiyor. Artık yaş doğrulama ve içerik regülasyonu millî güvenlik meselesi hâline gelmiş durumda.

Eğitim... Bu da çok ilginç çünkü okullarımız artık eğitimden çok öğretime dönüşmüş vaziyette ve rehberlik oldukça zayıflamış durumda ama yine de okulun koruyucu bir tarafı var. Okula ara verilen her bir yılda suç riskinin 2-3 kat arttığı bulgulanmış; bu çok ilginç geldi. Mesela, Belçika'da da yapılan bir çalışma var, orada suçun günün belli saatlerinde toplandığı, beş ile yedi arasında çocukların daha fazla suça sürüklendiği görülüyor. "Neden?" diye araştırılıyor; çocuğun okuldan çıkma ile eve gitme arasındaki süreçte, çocukların başıboş kaldığı süreçte suça daha fazla meyilli hâle geldiklerini görüyoruz. Bu noktada belki açık öğretim imkânını yeniden düşünmek gerekir, açık öğretim lisesini; belki bunu şartlara bağlamak gerekebilir diye düşünüyoruz. Bunların dışında, uyuşturucu madde, alkol kullanmak, evde bir suçlunun olması, cinsel taciz, tecavüz gibi geçmişinin olması çocukların, onların tekrar suça yani mağdurken mağdur fail hâline gelmesinin de önünü açıyor. Aslında, bizim hukuk sistemimizde önce "suçlu çocuk" kavramı vardı, sonra bu "suç" ve "çocuk" kavramının eşitlenmiş olmasından bir rahatsızlık duyuldu ve "suça sürüklenen çocuk" kavramına dönüşmüş oldu ama artık "suça sürüklenen çocuk" kavramı bile bir biçimde çocuğu suça ilişkilendirdiği için fail algısı yaratmakta, bu da ceza odaklı bir yaklaşımı beslemekte, rehabilitasyonu zorlaştırmakta, çocuk bu suç kimliğini daha kolay içselleştirmekte. Uluslararası standartlarda artık "hukukla çatışma hâlinde olan çocuk" tanımı öne çıkıyor. Yaptığımız çalıştayda bazı kurumlardan gelen sayın katılımcılarımızın da bu ifadeyi kullanmaya başladıklarını gördük. Bizim önerdiğimiz şey, cezalandırıcı mantıktan onarıcı geleceğe, onarıcı adalete geçişin olması gerektiği, çocuk adalet sisteminden, cezalandırıcı perspektiften koruyucu ve rehabilite edici bir yaklaşım. Ağır vakalar kamuoyu baskısını artırıyor, bu da çok normal. Yani bir çocuğun bir çocuğu öldürmüş olması elbette toplumda bir infial yaratıyor ve her birimiz o ailenin, o öldürülen çocuğun acısını hissediyoruz ancak öldüren kişinin çocuk olduğunun da gözden kaçırılmaması gerektiğini düşünüyorum. Hrant Dink'in öldürüldüğü zaman, onu da öldüren bir çocuktu biliyorsunuz, Rakel Dink'in çok güzel bir ifadesi vardı, demişti ki: "Bir çocuktan, bir bebekten bir katil yaratan karanlığı sorgulamadan biz bu sorunu çözemeyiz." Biz, bu karanlığın neden olduğu, karanlığa nelerin neden olduğunu çözmezsek daha çok fazla çocuğumuzu bir başka çocuğu öldürürken ya da başka türlü suçların içinde görmemiz çok mümkün hâle gelecektir.

Ceza artışı meselesinin suçu önlemediğini biliyoruz, bütün uluslararası veriler bunu söylüyor ama aynı zamanda, biraz evvel söylediğim gibi, çocuk o kapalı alanda suçu tekrardan öğreniyor, yeni suçlar ediniyor, yeni kimlikler kazanıyor burada. Çözümü, işte çocuk adalet sistemini çocuğu topluma kazandırmak üzere, çocuğu cezalandırmak değil, "Toplum olarak bizim sorumluluğumuz var, ailenin sorumluluğu var, devletin sorumluluğu var, biz ne yaptık da çocuk bu hâle geldi? Şimdi, bu çocuğun elinden tutmak ve bu çocuğu tekrar selamete kavuşturmak bizim görevimiz." diye bakarak çocuk adalet sisteminin merkezine bunu koymak gerektiğini düşünüyoruz. Onarıcı adaletin hedefi -burada onarıcı adalet ana arterde yer almalı- mağdurun zararını onarıyor, çocuğun sorumluluk almasını sağlıyor, yeniden topluma kazandırmak üzere eğitimler alıyor ve aslında toplumsal barışı güçlendiriyor. Yani bizim ne kadar çok suçlu çocuğumuz, suça bulaşmış çocuğumuz varsa bunların yarın öbür gün karşımıza daha profesyonel suçlular olarak çıkmasına engel olabilmek için rehabilite edilmesi lazım, yoksa bu bir ulusal risk alanı hâline de gelecektir. Zaten bizim de taraf olduğumuz Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde özgürlükten yoksun bırakmanın en son çare olması ifade ediliyor. Eğer bir hapis cezası verilecek ise bunun en kısa sürede uygulanması gerektiği söyleniyor ve yine asla yetişkinlerle aynı cezaevi koşulları altında çocukların bulunmaması ifade ediliyor.

Diversiyon yöntemi de yine bu çocuk adalet sisteminin merkezinde olması gereken yöntemlerden bir tanesi. Özellikle hafif suçlarda ve özellikle ilk kez suç işlemiş çocuklarımızda çocukta kalıcı suçlu kimliği oluşmadan, damgalama ve mükerrer suça çocuk yönelmeden, bunu tamamen adalet sisteminin dışından yürüterek, çocuğu o sistemin içerisine bile sokmadan çocuğu farklı şekillerde rehabilite etmek. Bu sistem şu an uygulanıyor Batı'da yani bu bir hikâye değil, uygulanan bir sistem ve bu sistemin uygulandığı iki ülkede STK'ler bu işe dâhil edilmiş. Bu çok ağır bir yük; tabii, çocuk suçluluğuyla mücadele çok ağır bir yük. Burada topluma da düşen görevlerin olması gerekiyor. "Toplum ve sivil toplum bu sorumluluğu paylaşarak neler yapılır?" kısmında size iki ülke ve iki STK'den bahsedeceğiz ki suç oranlarını oldukça düşürmüşler ama çocuklarımızı suça bulaşmaktan, hemhâl olmaktan uzaklaştırmak ise yani "O çocuk bunu yaptı, ondan intikam alalım." değilse bu örneklerin üzerinde ağırlıkla durmamızın faydalı olduğunu düşünüyorum. Biraz sonra arkadaşım size iki örnekten bahsedecek. Türkiye'de de UNICEF destekli Yön Projesi bunu yapmaya başladı ama bunun genel olması lazım, tali bir mesele gibi değil, bir pilot uygulama gibi değil, bütün ülkede uygulanabilir bir sistem hâline gelmesi önemli. Biraz evvel söylediğim gibi, sorumluluğu okul, aile, toplum hep birlikte paylaşmamız gerekiyor. Aileyi muhakkak rehabilitasyon sürecine katmamız gerekiyor. Biliyorsunuz, İngiltere artık çocuğun ailesini de sorumlu tutmaya başladı. Şimdi, bize çalıştayda hâkimler, avukatlar, Mağdur Destek Hizmetleri Müdürü şunu söyledi: "Çocuk tek başına geliyor, yanında velisi bile yok." Tek başına yani kendisiyle birlikte oraya gelebilecek bir yakını bile olmayan çocuklardan söz ediyoruz. Dolayısıyla bu çocukların ailelerini bu çocuklarla irtibatlı hâle getirmek, aralarındaki iletişimi düzeltmek, aileyle birlikte bunları rehberlik ve rehabilitasyon programlarına tabi tutmak aslında sadece çocuk açısından değil bir türlü üstesinden gelemediğimiz kadına yönelik şiddet açısından da son derece

olumlu, pozitif sonuçlar doğuracaktır, başka sonuçlar da doğuracaktır -yani madde kullanımıyla da ilgili- çünkü suçun ortaya çıktığı, daha doğrusu, bağlanma sorunlarının yaşandığı ve çocuğun suça yönelmesine neden olan etkenlerin en büyük kısımlarından bir tanesi maalesef aile. Okulla ilgili denetim yani okulda çocuğun devamsızlık yapmaya başlamasının artık bir idari sorun odaklı görmekten vazgeçmek lazım. Bunu hızla sosyal hizmet alması gereken çocuğun bir başka bir sorunu olarak, bir risk alanı olarak tanımlamamız lazım. Okulu terk etmek, okula üç gün gidip beş gün gitmemek gibi konularda rehberlik servislerini güçlendirerek okulda uyumsuz, akran zorbalığına girişen, etrafındaki çocukları rahatsız eden çocukları -ailede yakalayamıyorsak biz bu çocukları-okul sistemi içerisinde rehberlik hocalarının önerisiyle bir üst merciye, belki sosyal hizmet uzmanlarına havale edilecek bir sistem de oluşturulabilir diye düşünüyoruz.

Yine, toplum olarak biz bu yükü paylaşmak zorundayız. O yüzden yerel hizmet ağı kurulmalı, spor, sanat, meslek atölyeleri gerçekleştirilmeli, yaygınlaştırılmalı, mahalle bazlı erken uyarı mekanizmaları oluşturulmalı. Yani şöyle düşünüyorum: Türkiye'de Aile Bakanlığı bize bunu anlatmıştı, Türkiye'nin risk haritası çıkarılıyor, burada farklı bakanlıklar da işin içerisinde. En azından pilot bölgelerde devletin her mahallede muhtarı var, okulu var, sağlık ocağı var, imamı var yani buradaki kanaat önderleri ve bunların bir araya gelerek, oradaki çocukları, oradaki suça yönelme adımlarını takip ederek, belki buradan da yaklaşarak meseleye bu çocukları daha erken yakalama şansımız da olabilir diye düşünüyoruz. Burada sivil toplum örgütlerinin de sürece katılmasının, sahada görev yaptıkları için devletle entegre şekilde çalışmalarının çok kıymetli olacağını düşünüyorum çünkü sivil toplum örgütleri daha gönüllü bir eylem içerisindedirler, dokuz-beş mantığına göre çalışmıyorlar. Çocuklar da sivil toplumla yapacakları, kuracakları ilişkide bir kolluk kuvvetiyle kuracakları ilişkiden çok daha farklı bir samimiyet ve ilgi hissedecekleri için oralara adaptasyonlarının daha fazla olacağını düşünüyorum.

Şimdi, Kanada ve İspanya örnekleri için sözü arkadaşşıma vereceğim sizinle paylaşması için. Kanada ve İspanya'da gerçekten belki de örnek alabileceğimiz şekilde sivil toplum bu sisteme entegre edilmiş durumda ve oldukça başarılı sonuçlar almışlar.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

2.- HAZAR Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Hukuk Komisyonu Üyesi Refia Kaya'nın, suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarak Kanada ve İspanya'da sivil toplum kuruluşlarının yaptıkları uygulamalar hakkında sunumu

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Kıymetli hazırun, tabii ki biz hukukçular olarak şuna çok önem veriyoruz: Sadece teoride iyi bir sistem tasarlamak değil, pratikte bu sistemi hayata geçirebilecek kapasiteye sahip olmamız da çok önemli. Şimdi, bizim böyle, bu şekilde rehabilitasyonu vurgulayarak, rehabilitasyonu önemseyerek -ki Komisyonumuzun isminden anlaşıldığı üzere temel hedefimiz bu- bunu yapacak bir kapasiteye sahip miyiz? Evet, ADM'ler çok genişledi, birçok sosyal hizmet uzmanı var, birçok rapor hazırlanıyor, çok fazla gerçekten emek var ortada ama yine de bunun tek başına devletin altından kalkabileceği bir yük olmadığını düşünüyoruz. Bu sebepten dolayı iki farklı ülke örneğini inceledik. Yetkilendirilmiş komite örneği Kanada bağlamında ve yetkilendirilmiş STK örneği özellikle İspanya bağlamında, bunları vurgulayacağız. Bu ülkeleri seçerken karşılaştırmalı hukuk bağlamında Türkiye'yle bazı sosyal gerçeklerin uyuşmasına da dikkat ederek seçtik, yoksa birçok ülkede var, Hollanda'da da var, Avusturya'da da var mesela ama biz Hollanda'yı özellikle nüfus bakımından baktığımızda ne kadar Türkiye'yle kıyaslayabiliriz, karşılaştırabiliriz, İspanya o yüzden seçtiğimiz bir örnek oldu ve çok da başarılı kabul edilen bir örnek olduğu için.

Şimdi, Kanada'da "yetkilendirilmiş komiteler" dediğimiz komiteler neler yapıyorlar? Bu komiteler en başta sürece dâhil oluyorlar. Diyelim, bir çocuk bir suç işledi; polis, ilk müdahale eden oradaki kişi oluyor. Polis savcılıkla beraber komiteyle iletişime geçiyor, teknik ekipler var bu kapsamda görevlendirilmiş yani en baştan bir SİR raporu çocuk hakkında -bizde de tabii ki SİR raporu uygulaması var- hazırlanıyor. Ama şimdi komite bunu takip ettiğinde bunun farkı ne? Devlet tarafından tanınan, görevlendirilmiş, eğitilmiş toplum gönüllülerinden, sosyal hizmet uzmanlarından ve yer yer özellikle yerli gruplarda o grupların büyüklerinden, yaşlılarından oluşan komitelerden bahsediyoruz ve komite bizdeki sosyal hizmet uzmanlarının yaptığı gibi çocuk ve ailesiyle görüşüyor, çocuk için onarım plan öneriyor ve diversiyon yöntemlerinin hangilerini nasıl kullanılabileceğine ilişkin bir plan hazırlıyor ama tabii ki -aile başkanımızın da bahsettiği gibi- en önemli unsurlardan biri, bir çocuğun rehabilite olması için çocuğu baştan sona bir vaka takip sisteminin içine oturtulması ve bu mevcut sistemde sürekli memurların değişmesiyle oradan oraya, oradan oraya giden bir dosya sistemimiz var bizim ADM'lerde. Yani bunu tek bir kişi, çocuğun hikâyesini bilen, ailesini bilen, çocuğun tanıdığı, aşına olduğu, dikkate aldığı, önemseydiği ve artık onun duygusal diline de alışmış bir insan yürütmüyor, komiteler temel olarak bunu sağlıyorlar. Diversiyon yöntemlerini ilk başta devreye soktuklarında çocuk, hâkimle, savcıyla ve adalet sistemiyle hiç yüz yüze gelmeden rehabilite edilme oranları çok yüksek. Özellikle yerli gruplarda yerli gurupların büyüklerinden onlar destek alıyorlar. Bizde de farklı etnik gruplar var, mesela Romanlar var. Bu açıdan şunu düşünün: Çocuğun duygusal dilini konuşabilen, onun yaşadıklarını, aile yapısını, karşı karşıya durumu iyi okuyan, Roman yetkililerinden, derneklerinden birinin görevlendirilip çocuğa destek olması, o mahalle içinde, o "community" içinde bu olayın çözülmesi var, bir de bir devlet memurunun çocukla irtibata geçmesi var. Hangisi daha yapıcı olur? Bunu düşünmemiz gerekiyor ve özellikle bunun önemli olduğunu tabii ki veriler bize aktarıyor. Bu sistem, komite sistemi Kanada'da devreye girdikten sonra ciddi bir biçimde çocuk suçluluğunda, suç oranlarında düşüş görülüyor ve rehabilitasyon oranlarında yükselme, tekrar suça karışma oranlarında da aynı zamanda...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir şey sorabilir miyim? Bütün Kanada'da uygulanan bir sistem mi, lokal mi bu?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Kanada farklı bölgelerden oluşuyor Başkanım; bildiğiniz üzere, bu, belli bölgelerinde -Kanada'daki bütün farklı bölgelerde değil ama- özellikle uygulanıyor ve her bölge, sistemi aslında biraz da kendi bölgesinin gerçeklerine göre tasarlamış yani aynı sistem... Bu federal bir yasa, Youth Criminal Justice Act federal bir yasa ama bu yasanın uygulanması bölgeler bazında farklılık gösterebiliyor ve burada...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Nerede uyguluyorlar bunu?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Uygulanan ve uygulanmayan yerleri mukayese...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yok yani bu sistemi çocuk eğitim merkezinde mi yoksa çocuk cezaevinde mi, nerede uyguluyorlar bu sistemi?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Sistemin hangi aşamada uygulandığına bağlı olarak değişiyor Sayın Vekilim. Eğer bu çocuk en başta hiç ceza sisteminin içine girmeden, kapalı bir kuruma girmeden "Diversiyon yöntemleri ilk aşamada uygulanabilir." dediğinizde o zaman... Çocuk normal, kendi yaşam bölgesi içinde ama sürekli komiteden yetkilendirilmiş kişilerin, o vakayı izleyen kişilerin takibi altında, kendi yaşam bölgesi içinde rehabilite ediliyor ama daha kapalı ortamda tutulması gereken bir kişiye çocuk, özellikle çevresi onun için güvenli değilse, tekrardan suça karışmayı, çeteleşmeyi vesaireyi tetikleyen bir çevre ve erişmesi daha zorsa o zaman bu, kapalı kurumlar nezdinde de gerçekleşebiliyor ama o zaman komitelerin yanında STK'ler bu sefer devreye giriyor. Yani komiteler biraz daha işin başlangıç kısmında yer alan birimler, daha sonra da STK'lerden destek alınıyor; böyle ikili bir sistem yapılandırılmış Kanada'da.

"Yetkilendirilmiş STK modeli" dediğimiz İspanya'daki sistem de tabii ki bahsettiğim üzere, takip ve rehabilitasyonun sürekliliğinin sağlanması için, vaka takibinin kolaylığının sağlanması için, özellikle çocuğa psikososyal desteğin, travma çalışmalarının koordineli ve uzun dönemde sonuç alınacak şekilde işlemesi için İspanya'da getirilmiş bir sistem. Kamu açısından çok büyük avantajları var; devletin yükünü azaltması, sahada hızlı bir erişim ve esneklik sağlama ve tekrarlı suçları azaltmaya yönelik ciddi rehabilite edici etkileri var tabii ki.

İspanya modeline geçtiğimizde burada, İspanya ve Türkiye arasında -burada hani grafikleri resmî sitesinden alındı- bu resmî sayılara baktığımızda suça karışan çocuk sayılarında genel anlamda Türkiye'yle çok fazla benzerlik görüyoruz. İspanya'da şu gördüğünüz grafik, yüzde 49 olarak yazan kısım -"libertad vigilada" olarak yazıyor burada, slaytta- bu denetimli serbestlikten yararlanan yani burada çocuklar kapalı kurumlarda değil, çoğunlukla suça karışan çocuklar denetimli serbestlik modeliyle kendi ailelerinin yanında, kendi mahallelerinde rehabilite edilmeye çalışılıyor. Burada bu yasa, özellikle çocuk adaletine, çocuk adalet sistemine odaklanan "Ley Organica" yasası 2000 senesinde devreye giriyor ve devlet o zaman bu yükün altından tek başına kalkamayacağını anladığı için doğrudan STK'leri sisteme entegre ediyor ve bunu gerçekleştiren en büyük, en yetkilendirilmiş STK de Fundacion Diagrama yani Diagrama Derneği. Bu dernek bünyesinde aslında derneğin yaptığı temel şey... Burada biraz Kanada örneğinden farklı olarak İspanya'da da Türkiye'deki gibi hani çocuk adalet sistemiyle, çocuk hâkimiyle vesaire temas ediyor. Burada dernek nerede devreye giriyor? Biraz daha o yüzden Türkiye'ye uygun görülebilir bir sistem şu anki yapısıyla. Çocuk kapalı infaz kurumuna ya da nasıl olacaksa yarı kapalı, yarı açık ya da tamamen belki sadece hafta sonları içeride, diğer kalan günler denetimli serbestlik modeline göre dışarıda gerçekleştirdiği yöntemden bağımsız olarak dernek burada çocuğun rehabilitasyonunu sağlayacak desteği ve personeli devlete veriyor. Burada kapalı veya yarı açık rejimlerde, dediğim gibi, eğitim desteği, psikososyal destek, terapi ve davranış programları, sosyal beceri geliştirme ve aile bağlarını güçlendirme hizmetleri sunuyor. Ayrıca, bilgi ve belli bir standart üretiyorlar çocuğa yaklaşım konusunda. Burada çok geniş bir çocuk adaletini inceleyen bir merkez var bunun temelinde. 4.900'den fazla çocuğa hizmet veriliyor. 20'den fazla toplum tabanlı program bilgisi ortaya konulmuş.

STK olmasının sağladığı avantajlar: Sahada süreklilik ve yargılama sonrası takip hatta yargılama sona erdikten sonra bile, çocuğun ceza süresi sona erdikten sonra bile STK'ler çocuğu takip ediyor. Bizde çocuğun süresi bitti; üç sene, beş sene, kaç seneyse verilen mahkûmiyet, diyelim ki bu bitti; bundan sonra artık çocuk takip edilmiyor, bizim böyle bir takip sistemimiz yok ama STK'ler kendi bünyesinde kendilerine temas eden çocuğun ileriye yönelik olarak da topluma kazandırılması üzerinde de ayrıca katkı sunuyorlar. Bu da çok önemli oluyor çünkü bizim çalıştayda da eğitimevlerinde çalışan personelin en fazla hayıflandığı nokta şuydu: "Biz çocuğu belli bir noktaya getiriyoruz, rehabilite ediyoruz, o sonra eğitimevinden çıkıyor gidiyor, yine bir çeteye karışıyor çünkü yaşadığı çevre orası yani işte Ankara'da Çiğir Mahallesi'ne gidiyor, tekrar giriyor. Bu çocuk tekrar nasıl suça karışmasın?" Bunu soruyorlar yani "Bir sürü emeğimiz boşa gidiyor." hissine kapılıyor." diyorlardı. İşte, STK biraz bunu sağlıyor. Devletin, çocuğun artık teknik olarak da hukuki olarak da sorumluluğu ceza süresi bittikten sonra, biterken STK o çocuğu sürekli takip ediyor.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bir şey sorabilir miyim?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Tabii, buyurun.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bu İspanya ve Kanada modelinde yasal bir düzenleme yapılmış mı? Bir yasal düzenleme dâhilinde mi bunlar yapılıyor?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Tabii, tabii, tamamen yasal düzenleme dâhilinde.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yoksa gönüllülük esasına...

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLA KERİMOĞLU - Entegre edilmiş sisteme.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Tabii, zaten gönüllük esasına göre bu, koordine bir şekilde işleyemez. Şimdi neden sistem başarılı oluyor? Çünkü doğrudan kanunlarla hangi STK'lerin nasıl yetkilendirilecekleri... Yani şu çok önemli: Devlet yine temel yetki sahibi, STK'lere devlet belli bir yetki alanı belirliyor ve STK'ler o kapsamda hizmet veriyorlar.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Burada STK'leri yetkilendirilirken neye dikkat ediyorlar? Yani onların bir kuralı vardır mutlaka değil mi?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Tabii ki.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yani her STK'yi de bu iş için görevlendirmiyorlardır.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Tabii ki uzmanlaşmış olması, belli bir kapasitesi olması...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Baktınız mı bu yasal düzenlemenin içerisinde neler var?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Birçok şey var, şimdi o ayrı bir... Eğer ilgi duyarsanız tekrar onu da ayrıca sunmak için biz gelmek isteriz çünkü o çok kapsamlı ve çok ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş. Farklı farklı alanlarda, hem STK'nin kapasitesi, personel sayısı, ne zaman devreye girecekler... Mesela, STK'lerin raporlarının bağlayıcılığı; buna ayrı bir düzenleme var. Bunlar doğrudan bizdeki SİR raporları gibi hâkimin dikkate aldığı raporlar, STK'nin çocuk hakkındaki takip raporları, vaka takip raporları. Bunlar sadece öneri değil. Hani SİR raporları, evet, bir öneridir teoride ama pratikte hâkimler SİR raporunda yazılan şeyi yüzde 99 anlamda uyguluyorlar. STK'lerin o çocuk hakkında düzenlediği rapor da aynı bunun gibi, hukuki mahiyeti aynı.

Bu modelin temel sonucu, hapishane değil rehabilitasyon odaklı bir infaz gerçekleşmiş oluyor ve yeniden suç riski düşürülüyor. Dediğim gibi, STK'nin karar vermemesi ama devletin standart koyması, denetlemesi ve STK'nin de uygulaması sistemin temel ilkesi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İspanya'da da bütün ülkede uygulanan bir sistem değil mi bu?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - İspanya'da da 16 farklı bölge var.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NURCAN AYDIN - Katalonya'da uygulanıyor Sayın Vekilim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Neden bunu ısrarla soruyorum? Bütün ülkede böyle bir STK kapasitesini tahayyül edemiyorum; o yüzden pilot mu lokal mi, onu anlamaya çalışıyorum.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Pilot değil ama bu da yine hani genel anlamda...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Oturmuş bir sistem. Fikir olarak çok iyi geliyor da Türkiye'ye uygularken inşallah bakalım...

Buyurun, devam edin lütfen.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Şöyle ki: Türkiye için bir sistem tasarlarken yani tek bir örnek gelip de ille uyarlanacak gibi değil ama Kanada örneğini, İspanya örneğini belki bir araya koyarak, üzerinde düşünülerek hibrit bir sistem...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kanada ile İspanya'nın farkı ne?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Kanada'daki komiteler, STK'ler de var Kanada'da içinde.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - STK içeren o birime "komite" diyoruz; STK'yi de içeren bir birim var, ona "komite" diyoruz.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Komite, STK'den ayrı bir birim. Devlet doğrudan bu komiteleri kendisi oluşturuyor, belli kişileri tayin ediyor. Hani şey gibi düşünün, belli mahalle bazında bir grup insanı orada, belli dernek kapsamında, şu kapsamda devlet kendisi komite üyesi olarak atıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Anladım.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ HUKUK KOMİSYONU ÜYESİ REFİA KAYA - Yani ikisi farklı bir sistem ama ikisi de biri suç öncesinde, biri suç sonrasında... Hani biri, çocuğun sisteme ilk defa, basit suçlu, hani o polis aşamasındayken diversiyonu; diğeri, daha sonra mahkûmiyet başladıktan sonra devreye girmesi; böyle farklılıkları var. Burada şuna çok dikkat çekmek istiyoruz: Genel anlamda, resmî olarak verilen mükerrer suça, çocukken suça karışan kişilerin mükerrer suçu hayatlarına hani takip sistemine göre bakıldığında Diagrama, 757 genç üzerinden yapılan kendi araştırmasında, 2011'den 2017'ye kadar takip ettiğinde yalnızca yüzde 13,6'sının yeniden gözaltına ve cezaevi gözetimine alındığını tespit ediyor ve genel olarak resmî açıklamada şu an yüzde 20 bandında bir oran belirtiliyor. Bu çok önemli çünkü biz Türkiye'de buna bir oran bile veremiyoruz. Yani bilmiyoruz, birçok çocuk mükerrer suça tekrar karışıyor; sayısız dosyası var her çocuğun. Hırsızlıkla başlıyor, cinayetle bitiyor. Böyle baktığımızda, en baştan, yolun en başında, çocuk ilk defa adalet sistemine temas ederken onun takip edilmesi, ceza süresi bittikten sonra da takip edilmesi gerçekten mükemmel bir olay, teorik olarak harika ama devletin tek başına mevcut kapasitesiyle altından kalkması imkânsız. O yüzden çok iyi bir STK ve destek sisteminin öngörülmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bizim bu anlamda ortak gayemiz ve çağrımız, çocuk adalet sisteminin kurulmasıdır. Mağdurun zararının onarılması, çocuğun rehabilitasyonu, mükerrer suçun azaltılması ve toplum güvenliğinin güçlendirilmesinin tek yolunun, en etkili yolunun bu olduğunu düşünüyoruz. Cezaların artırılması sadece olay bazlı geçici bir çözüm sağlar ama asıl çözüm rehabilitasyondur, onarılmadır. Bu anlamda da çözümün omurgasının, diversiyon, onarıcı adalet ve bu eğitim temelli infazın, sorumluluk paylaşımının gerçekleştiği infaz sisteminin hayata geçirilmesi olduğunu düşünüyoruz. Ve tabii ki bütün bakanlıkların, yerel yönetimlerin, STK'lerin birlikte hareket ettiği bir seferberlikle bunun mümkün olabileceğini düşünüyoruz çünkü oranlar gerçekten şu an çok ciddi ve kayıp bir kuşağın yok olmaması hepimizin ortak gayesi. Suça sürüklenmeyi bireysel bir tercih değil, destekleyici sistemlerin çöküşü olarak gördüğümüzü düşündüğümüzde adalet, koordinasyon ve şefkatle bunun üzerinden gelebileceğimiz, yalnızca çocuğu değil, çocuğu kuşatan bütün sistemi düzeltebileceğimiz, iyileştirebileceğimiz inancını korumak istiyoruz.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi de İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odasından İlhan Taşkırıan Başkanı dinleyeceğiz. Daha sonra vekillerimizden soru ve görüşlerini alacağız toplu olarak.

3.- İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası Başkanı İlhan Taşkırıan'ın, bir internet kafe işleticisi olarak gözlemleri, uygulamalar, çocukların ve gençlerin suç sürüklenmesinde sosyal medyanın, mafya ve suç temalı dizilerin etkisi, karşılaşılan riskler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Teşekkür ederim.

Çok Değerli Sayın Komisyon Başkanımız, kıymetli milletvekillerimiz ve değerli basın mensupları; İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası ve Ankara İnternet Kafeciler Esnaf Odası olarak bizleri bu Komisyonunda kabul edip dinlediğiniz için öncelikle teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı arz ederiz.

Sektörümüz, kullanıcı profilinin yaklaşık yüzde 80'ini 13 ve 25 yaş arası çocukların ve gençlerin oluşturduğu bir hizmet alanıdır. Bu nedenle, gençlerin sosyal davranışları, psikolojik durumları ve yönelimleriyle doğrudan temas hâlindeyiz. Sahada bire bir gözlem yapabilen ve gençlerle sürekli iletişim içinde olan bir meslek grubunu temsil etmekteyiz. Biz internet kafelerin kamu açısından önemi; denetimli ortamı sağlıyoruz, kimlik ve yaş kontrolünü sağlıyoruz, süre ve içerik takibi, filtreleme programı... Çocuk, internet kafe, oyun merkezlerinde gözetim altında; nereye girdiği, hangi siteye girdiği, tüm detaylar, Basın İlan Kurumundan filtreleme nedeniyle her şeyi kayıt altına alınıyor. Ailelerin tercih ettiği güvenli alan, sokak ve kontrolsüz ortamlara alternatif olan bir yer, yirmi dört saat kamera kaydı gözetimi...

Sosyal medya platformlarının etkisi... Özellikle kısa video platformlarında gösteriş ve lüks yaşam kültürü, kolay ve hızlı para kazanma algısı, tehlikeli meydan okumalar, suç ve şiddet içerikli paylaşımlar gençler üzerinde ciddi bir özenti ve akran baskısı oluşturmaktadır. Sosyal kabul görme isteği ve dijital popülerlik arayışı gençleri riskli davranışlara yönlendirebilmektedir.

Sosyal medya platformları... Özellikle TikTok -altını çizerek söylüyorum, TikTok- bir sosyal medya platformu değildir, bir sosyal felakettir bence. Sosyal medya platformlarında TikTok üzerinden yayılan gösteriş kültürü, hızlı para kazanma hayali, suça eğilimli içerikler ve tehlikeli meydan okumalar gençleri olumsuz etkileyebilmektedir. Özenti, akran baskısı ve sosyal kabul görme isteği çocuk ve gençleri riskli davranışlara yönlendirebilmektedir. TikTok ve benzeri platformlar, gösteriş ve lüks yaşam baskısı, hızlı zengin olma algısı, tehlikeli meydan okumalar ve akran baskısı sahada gördüğümüz tablo. Açık ve net ifade etmek istiyoruz, gençlerimizin önemli bir kısmı şiddeti normal görmeye başlamış, hızlı ve kolay para kazanma beklentisine yönelmiş, sosyal medyanın oluşturduğu gösteriş ve popülerlik baskısı altında kalmıştır. TikTok ve benzeri platformlarda yayılan riskli ve suça eğilimli paylaşımlar gençler üzerinde ciddi bir özenti ve yönelim oluşturmaktadır. Gençlerimiz suç işlemeye meyilli doğmuyor ancak yönsüzlük, değersizlik duygusu ve kontrolsüz dijital etki onları riskli alanlara itiyor. Bugün dijital ortamlar çok büyük ölçüde kontrolsüzdür.

Sahada bire bir temas ettiğimiz gençlerin hayallerinin, beklentilerinin ve ihtiyaçlarının yeterince dinlenmediğini görmekteyiz. Birçok genç, anlaşılacak, değer görmek ve fırsat eşitliği talep etmektedir. Komisyonumuzda gençlerin bize aktardığı talepleri ve sahadaki gözlemlerimizi detaylı bir şekilde paylaşacağız. Sahadaki gençler anlaşılmadığını düşünüyor, değer görmek istiyor, fırsat eşitsizliği hissediyor ve gelecek kaygısı taşıyor.

İkinci bir risk alanı ise mafya temalı ve suçu normalleştiren diziler. Bu çok önemli Kıymetli Başkanım ve değerli milletvekillerimiz. Gençler üzerinde özellikle mafya temalı ve suçu normalleştiren dizi ve içeriklerin ciddi etkileri olduğunu gözlemlemekteyiz. Ben yıllardır, yirmi beş yıldır bu işi yaptığım için bunu kendi esnaflarımdan, müşterilerimden biliyorum; çocuk internet kafeye gelip de bir mafya dizisini izlediğinde, aradan bir ay geçince o çocuğun hâl ve tavırları bir anda değişiyor Kıymetli Başkanım. Bu yapımlar güç, silah, şiddet ve yasa dışı yaşamı özendirici biçimde sunmakta ve gençlerin rol model algısını olumsuz etkilemektedir. Bu durum çocuk ve gençlerin suça yönelmesinde önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır. Özellikle son beş yılda suç işleyen çocukların yüzde 90'ında bir saç şekli var. Bunlar mafyatik dizilerden oluşmuş saç şekilleri; 2016'da başlamış, 2016'dan 2020 yılına kadar milyonlarca genç izlemiş. Bu saç şekilleri oradan gelme; şiddeti ve yasa dışılığı özendirici. Hepsisi özellikle bu mafyatik dizilerden gelme çünkü bunu... Bizim bir müşterimiz vardı, 17 yaşındaydı, çok efendi ve okulunda da çok çalışkandı, boş zamanlarında internet kafeye gelir, oyununu oynardı. İki ay içerisinde bunun hâl ve hareketlerinin değiştiğini gördüm. Sayın Başkanım, ben, bir daha gelip oturduğunda ana bilgisayardan takip altına aldım bilgisayarda ne yapıyor diye, bir takip edeyim dedim. Baktım, mafyatik dizi izliyor; oturunca da elinde tespih, o güzelim çocuk, o terbiyeli çocuk, başarılı bir çocuk, mafyatik dizide beyni gitti. 13, 14, 15, 16, 17 yaşındakiler çabuk kanarlar, çocukturlar, ne gösterirsen onu yapıyorlar Kıymetli Başkanım. Önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır. Sahada da yapılan bu gözlemler, özellikle mafya temalı diziler, suç ve şiddeti özendiren dizi ve içerikler, suçun güç ve prestij unsuru olarak sunulması gibi unsurların gençler üzerinde olumsuz rol model etkisi oluşturduğunu göstermektedir. Suç davranışına yönelik psikolojik eşiği düşürmekte, yasa dışı yaşam tarzını normalleştirmektedir. Mafya ve suç temalı yapımların artışı, suçun güç ve prestije ilişkilendirilmesi, şiddetin normalleştirilmesi, gençlerde olumsuz rol model etkisi suç davranışına yönelik psikolojik eşiği düşürmektedir. Gençlere yönelik medya içeriklerinin daha sıkı denetlenmesi, sosyal medya platformlarında yaş ve içerik denetiminin artırılması, internet kafeler ve çocukların kullandığı bilgisayar, tablet ve telefonların kontrollü ve bilinçli kullanımının teşvik edilmesi. Yani Sayın Başkanım, bir çocuk internet kafeye gelir, oturur -az önce belirttiğim gibi- her şey kayıt altında, herhangi suç unsuru bir siteye dahi giremez TÜRK TELEKOM'un özel filtreleme programları bu kafelerde olduğundan dolayı ancak elindeki telefon, tablet, evindeki bilgisayar, maalesef bunlar takip edilemiyor. Anne ve babaların da zamanı olmadığı için bunlar ciddi bir risktir.

Gençlere yönelik sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılması ve esnaf odalarının bizler için gençlik politikalarında paydaş olarak değerlendirilmesi. Son yıllarda gençlerde şiddete karşı duyarsızlaşma, hızlı para ve kolay başarı beklentisi, dijital popülerlik baskısı, risk alma eğiliminde artış; bu değişim sahada açık şekilde gözlemlenmektedir.

Gençlere yönelik içeriklerde yaş sınıflandırmasının etkin uygulanması, şiddet ve suçu özendiren içeriklere yönelik denetimlerin artırılması, zorunlu yaş doğrulama sistemlerinin uygulanması, zararlı içeriklerin hızlı kaldırılmasına yönelik mekanizmaların güçlendirilmesi. Yani bu mafyatik diziler Google'dan... Yeni nesil bile, şu anki 12-13 yaşındaki çocuk okulda, sokakta bu mafyatik dizilerde oyuncuların birbirleriyle olan konuşmalarını taklit ediyor. Geliyor, internet kafede bu diziyi izliyor, o dizinin etkisinde kalıyor.

Bu risk grubundaki gençlere yönelik yerel destek programlarının geliştirilmesi, okullarda ve yerel düzeyde dijital okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması, gençlere yönelik medya ve sosyal medya içeriklerinde daha etkin denetim, sosyal medya platformlarında gerçek ve zorunlu yaş doğrulama sistemi gelmesi.

Bizler sahada gençlerle bire bir temas hâlinde olduğumuz için esnaf temsilcileri olarak çocuk suçlarının önlenmesi ve gençlerin sağlıklı gelişimi için üzerimize düşen her türlü sorumluluğu almaya hazır olduğumuzu saygıyla beyan ederiz.

Kıymetli Başkanım, biz 3 önemli unsur tespit ettik. Az önce dediğim gibi, bir, TikTok bir sosyal medya platformu değil, bir sosyal felakettir ülkemiz adına, gençlerimiz adına. En son on gün önce gördük -çok özür dileyerek söylüyorum- 9 yaşındaki kızını TikTok canlı yayınında para gelsin diye oynatıyor, yani çocuklar ellerinde telefonlar, kontrolsüz, tamamen, otomatikman TikTok'a yöneliyor. Dizi, mafyatik dizi... Son üç haftada bir mafyatik dizi yer aldı, daha bu sabah baktım, 27 milyon izlenme var ülkemizde. Yani bu mafyatik diziler gerçekten de ciddi bir... Ben bunu bizzat kendi oğlumda da gördüm, şekli değişti, bir baktım mafyatik dizi izliyor, Kurtlar Vadisi'ni izlemiş, bitirmiş. Sıfır Bir Adana diye bir dizi var, ondan sonra, Kıyma diye bir dizi var, Kıyma. Çocuklar sahada, sokakta birbirlerine keleşlerle ateş ediyorlar, devlet yok böyle dizi statüsünde; devlet yok, polis yok, hiçbir şey gözüküyor. Bu dizilerde yakalananlar da karakollarda devletimizin polisine ahkâm kesiyorlar, cezaevlerinden talimatlar veriyorlar bu dizilerde, cezaevindeki...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - YouTube'da mı bu bahsettiğiniz Kıyma dizisi?

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Hem Youtube'da hem de farklı sitelerde var. Ben bunu geçen yıl Ticaret Bakanlığımıza da bildirdim "Bir an önce bu dizileri kaldırın, çocukların gerçekten beynini götürüyor." diye, "Yazınızı yazın, bize gönderin, biz de RTÜK'e göndereceğiz." dediler ama herhangi bir şey yapılmadı Kıymetli Başkanım.

Bir de son olarak şunu söyleyip lafımı bitireyim Kıymetli Başkanım. Sunuma eklemedim. Millî Eğitim Bakanlığımızda -eski öğretmenlerimiz değil- özellikle yeni nesil öğretmenlerimiz lise derslerinde kendilerini bakan olarak görüyorlar. Nasıl görüyorlar? Bir tanesini örnek göstereyim Kıymetli Başkanım: Çocuğun biri geldi, benim müşterim, internetin müşterisi "Ağabey, beni okuldan atacaklar, tasdikname verecekler, beni kurtar lütfen." dedi. Babası ölmüş, yetimdi, annesi ilgilenemediği için aldım onu götürdüm okula. Bir iki yaramazlık yapmış, 2 kere disipline konulmuş, 3'üncüsünde tasdikname. Konuştum öğretmenleriyle, öğretmenler hiçbir şekilde... Ya, o zaten çocuktur, 16-17 yaşında bir çocuktur, hata da yapar. Biz de hata da yaptık, dersimizi de çalıştık ama eski öğretmenlerimiz bizim hatamıza karşılık direkt disipline tasdikname vermediler. Müdür beyin yanına gittim, müdür beye derdini anlattım, böyle böyle dedim, "Ben bu çocuğa kefilim. Şimdi bu çocuğa tasdikname verirsiniz biz bu çocuğu kaybederiz, suç dünyasına karışacak." dedim. Müdür bey "Ben de senin dediğin gibi düşünüyorum." dedi, çocuğu kazandırdık. Çocuk geçen sene mezun oldu, diplomasını aldı, çok şükür. Millî Eğitim Bakanlığından son beş yılda tasdikname verilen öğrencilerin isimlerini alın, Emniyet Genel Müdürlüğümüze gönderin, o tasdiknameyi alanların yüzde 70'i suça karışmış çünkü o öğretmenler suça karıştırdı Kıymetli Başkanım, ben buna bire bir şahidim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hangi ilçede oldu?

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Bahçelievler'de oldu, Başakşehir'de aynı şekilde bir öğrenci... Ben bir tanesini örnek gösterdim. Çocukları çok kurtarmışım, geri kazandırmışım. Hani, çocuktur, hata yapar. Eski öğretmenler şöyle yapardı, bizi kazandırır ama yeni öğretmen, yeni nesil kendini bakan görüp tenezzül bile etmiyor. Neymiş? Sayın Başkanım, birisinin arabası okulun içinde, o çocuğun kolu aynasına değmiş, aynası açılmış, disipline sevk etmiş. O çocuğu disipline sevk etmek yazıktır günahtır, hayatıyla oynuyorsun.

Son olarak da... O çocuk diyelim bir okulda, lisede bir damga, disiplin yedi mi o öğretmen o sınıfta o çocuğu rezil ediyor, "Kimse ona yaklaşmasın, kimse onunla konuşmasın." diyor. Zaten onu suça sürüklüyorsunuz.

Teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım ve sayın vekillerim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok çok teşekkür ediyoruz. Sahadan bire bir gözlemlere dayanan kıymetli bilgiler verdiniz.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği temsilcilerinin ve İstanbul İnternet Kafeciler Esnaf Odası temsilcisinin yapmış oldukları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi mikrofonu sayın vekillerimize uzatacağım hem soru hem görüş almak için.

Sayın Mühip Kanko Vekilimizden ilk söz talebi.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

İlhan Bey, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Sağ olun.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Birkaç sorum olacak. Mesela, sizin internet kafeleriniz ne kadar sıklıkta kontrol ediliyor? Fiziki kontrol yapıyor mu?

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Ayda...

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Ben birkaç sorumu sorayım, sonra cevaplayın isterseniz, karşılıklı olmasın.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir de şöyle yapıyoruz: Soruları toplu alıyoruz, toplu cevap vereceğiz.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Tamam Kıymetli Başkanım.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Ne sıklıkta kontrol ediyorsunuz yani fiziki bir kontrol oluyor mu, o çocuk oraya silahla giriyor mu, bu başka bir şeyle giriyor mu, uyuşturucuyla giriyor mu ya da bu sadece dijital bir kontrol mü oluyor? Siz mi kontrol ediyorsunuz, TELEKOM merkezden mi kontrol ediliyor? Nasıl bir uyarı alınıyor yani hangi sitelere girdiğinde uyarı alıyorsunuz? Yaptırım ne? Diyelim ki kontrol edildi, "Bu internet sitesine çok giriliyor. Bu kafeden çok giriliyor." denildiğinde nasıl bir yaptırım yapılıyor?

TÜRK TELEKOM'dan bahsettiniz tabii TÜRK TELEKOM'un çok büyük internet altyapısı olduğu için. Diğer firmalarla -Superonline var, Turkcell var, diğerleri var- çalışan internet kafeler var mı acaba? Onları merak ediyorum. Onların da aynı güvenlik filtreleri var mı, onu merak ediyorum.

Bir de tabii, hepimiz biliyoruz, VPN'i koyduğunuz zaman her yerden her yere girebiliyorsunuz. VPN'i internet kafelerde kullanmak kolay mıdır, kolay değil midir?

Son söylediğiniz tespiti biraz katılıyorum, biraz katılmıyorum. Öğretmenleri çok suçlamamak lazım. Çocuklarımız da...

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Ben onun için sunuma koymadım.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - En son Ankara'da bir olay yaşadık, gördünüz yani emekli olmak üzere olan bir öğretmenimizi o gün o öğretmenin yerinde olmayacak şekilde örslediler ve rencide ettiler. Dolayısıyla, her şeyi öğretmene değil, biraz da payı her iki tarafa dağıtmak lazım. Öğrenciler de o kadar masum değil.

Teşekkür ediyorum.

Diğer gruba da sorayım. Şimdi, Ayla Hanım ve Refia Hanım, sunumunuzu çok beğendim, İlhan Bey'in de öyleydi ama sizinki daha akademik bir sunum olduğu için beğendim. Öncelikle teşekkür ediyorum, güzel çalışılmıştı.

Ceza sisteminde rakamlar verdiniz, orada 612 bin tane olay var, bunlarda aşağı yukarı 212 bin fail var, 279 bin mağdur çocuk var. Arada çok ciddi, 50-60 bin kadar bir fark var. Bunu nasıl açıklıyorsunuz? Yani bu çocuk çok mu şey işliyor acaba? Yani çocuk karışıyor, kaçıyor, tekrar gelip tekrar kaçıyor. Öyle mi oluyor acaba? Bu kadar çok farkın olduğunu ben biraz anormal gördüm, açıklayabilirseniz sevinirim.

Yapısal nedenleri şey yaparken bir üçgen çizmişsiniz. Bu üçgeni bir piramit olarak mı planladınız, yoksa sadece üçgen orada bir görüntü olsun diye mi koydunuz acaba? Çünkü eğer bir piramitse aile sistemini herhâlde piramidin altına almak lazım, en geniş yerine almak lazım. Burada aile sistemi en üstte olmuş, bence yani eğer piramit olarak düşündüyseniz bunun yerinin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Eğitimi eleştiriyorum. Hepimiz öğrenci olduk, benden çok genç arkadaşlarım var. Eskiden okula gittiniz mi giderdiniz, gitmediniz mi yok yazılırdınız. Kredili sistemdir, "Gitti." "Gitmedi." "Uzattım." "Aldım." "Kalktım." "Açık öğretime girdim." Böyle bir sistem olamaz. Bir öğrenci eğer okula gidecekse -gerçi biz 4+4+4'ü yani şu andaki sistemi de eleştiriyoruz ama- sonuçta öğrencinin gerçekten okulda olması gereken zaman ne MESEM gibi bir yerde olmasına gerek var, çocuk okula gidecek ve eğitimini alıp çıkacak. En azından bazal, en azından temel insani değerleri öğrenene kadar, ailede nasıl tutuyorsak çocuğu mutlaka orada da tutmamız lazım. O çok geniş bir şey.

Diversiyon yöntemlerini biliyoruz. İşte, uzlaştırmalar var, denetimli serbestlik var, psikososyal destek var, eğitime vermek var. Dünya örneklerinde bu diversiyon yöntemlerinden başka "Ya, evet, bakın, bu da güzel bir yöntem." dediğiniz bir yöntem var mı? Yani, aslında karşılaşmadığınız ama arada okudunuz bir yöntem var mı? Bunu merak ettim.

Diversiyon dünyada da hemen hafif bir suç işlemiş çocuklarda mı yapılıyor yoksa mesela bugün Atlas gencimizi öldüren bir insana nasıl diversiyon uygulayacaksınız, mümkün mü? Ya da işte Ahmet Minguzzi'yi öldürene nasıl diversiyon uygulayacaksınız?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ya da uygulamalı mıyız?

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Onun için, acaba bu suçlar işlendiğinde karşılıklarına gelen ceza ile ilgili bir diversiyon mu var yoksa "Her türlü ceza gelsin, biz bunu diversiyona alalım." mı? Maalesef, ülkemizde eğer böyle olursa bu çok suistimale açık bir şey. Adamını bulan diversiyona gider, adamını bulmayan başka yere gider. Biliyorsunuz, Somali Cumhurbaşkanı'nın oğlu geldi, burada bir kaza yaptı, aldık onu biz onu gönderdik ya da daha sonra bir yazarın çocuğu da birisini öldürdü, yurt dışına kaçtı. Dolayısıyla, baktığınız zaman, işte, bizim gibi gelişmiş, gelişmekte olan -ne dersenez deyin, eleştirel bakmıyorum- ülkelerde bunun çok açık yöntemi var. Nasıl? Dolayısıyla, bu konuda görüşleriniz nedir? Yani "diversiyon" herkese mi uygulanmalı?

Onun dışında, bir sorum daha olacak. Sunumunuzda en güzel söylediğiniz, en önemli şey bence seferberlik çünkü çocuklar hepimizin çocuğu. Evet, her şeyde seferberlik ilan edebiliriz ama bu çocuklarımızı kaybettiğimiz anda -hani "Gençler geleceğin güvencesidir." diyoruz- inan ki Meksika'daki çetelerden ya da dünyanın neresi dersenez deyin... Bunu bizim iktidarıyla muhalefetiyle -bugün birçok belediyeyi biz yönetiyoruz, biz bu belediyelerde destek vermeye hazırız- yereliyle geneliyle herkes için, özellikle suça sürüklenen çocuk ya da işte sizin yeni tanımladığınız ya da dünyada yeni literatüre girmiş adlarıyla bütün çocuklarımız için seferberliğin mutlaka çok çok çok ön planda olması gerektiğini düşünüyorum, teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Serap Ekmecki Vekilimizin de bir söz talebi var.

Buyurun Sayın Vekilim.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle ben de her iki misafirlerimize sunumları için teşekkür ediyorum.

Ben özellikle şu hususu belirtmek istiyorum: Özellikle, şimdi, "Kafelerde uzun saatler kalan çocuklar var." dediniz. Aslında, siz, sahadaki bu riskli grupları, risk altındaki çocukları en rahat gören mesleklerden bir tanesisiniz, belki en erken uyarıyı siz verebilecek durumdasınız. Bu noktada sorumluluğunuz ve aslında göreviniz gerçekten çok büyük -sizi takdir ettim- pek çok çocuğumuza da herhâlde öyle bir desteğiniz olmuş anladığım kadarıyla. Peki, uzun saatler kafede zaman geçiren çocuklar ya da bakıyorsunuz, okulda olması gereken saatlerde kafede olanlar; bu çocuklar için Emniyetle olsun, okulla olsun bir bağlantı var mı? Bence olmalı ama şu an tabii kafecilerin kendi inisiyatifine kalmıştır belki onu yapmak. Bazen de duyuyoruz -ben de avukatım- bazen şunu da duyduğum çok olmuştur benim: Kafede kavga eden gruplar varsa çocukları hemen dışarı atıp "Kafede tartışmayın, dışarıda kavga edin; ne yaparsınız dışarıda halledin." demek ne kadar büyük bir yanlış aslında, daha büyük olaylara sebebiyet verebiliyor. O nedenle, sizin çok etkiniz olduğunu düşünüyorum. Bu konuda bir sistem var mı ya da olmalı mı sizce?

Ayrıca, şunu da sormak istiyorum STK'lerle ilgili. Bu ayrı bir sunum konusu aslında tekrar anlatabiliriz demiştim Hocam ama. Tamam, çok güzel anlattığınız diğer ülke modellerindeki sistemler ancak ülkemize baktığınız zaman -siz sahada olduğunuz için söylüyorum- ülkemizdeki STK'lerle bütün Türkiye'de bunu gerçekleştirmek mümkün mü? Her ilde buna uygun STK var mı? Neye göre belirlenmeli? Çünkü STK'lere çok büyük bir rol düşüyor burada, görev düşüyor. Her ne kadar kanunen düzenlenecek olsa da burada

onların tutumları, raporları çok önemli diye anladım sunumlarınızdan. Bu nedenle, o STK'ler nasıl olmalı, neye göre belirlenmeli? Bunun sistemi nasıl yurt dışında? Belki kısa bir bilgi verebilirseniz memnun olurum.

Hocama da katılıyorum. Gerçekten, öğretmenlerle ilgili ben de öyle düşünüyorum. Evet, onlarda da belki daha fazla özveri gerekir bu konuda ama sonuçta baktığınız zaman en ufak bir şey söylese, hemen şikâyet tabi bir suça dönüşüp yargılanması söz konusu olabiliyor. O nedenle, öğretmenlerimizde de bu çekincenin olduğunu ben çok rahat görebiliyorum. O nedenle, bir dengeyi tutturmak lazım galiba.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Sayın Selcan Taşçı Vekilimizin söz talebi var.

Buyurun lütfen.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum sunumlarınız için.

İnternet kafelerle ilgili olarak öncelikle işte "Denetimli ortam sağlıyor." dediniz, bununla ilgili de kalem kalem, yaştan içeriğe kadar ama siz de aslında sunumunuzun içinde bunun mümkün olmadığını itiraf ettiniz. Yani iki ay içinde bir çocuğun kafede izledikleri üzerinden dönüşümünü ifade ediyorsunuz. Orada işletmecilerin biraz vicdanı, insafı doğrultusunda bu denetim sağlanıyor olabilir ama onun dışında, o bahsettiğiniz bütün kontrol mekanizmaları günümüz teknolojisinde aşılabılır herkes için, hele hele çocuklar için.

Ben özellikle bu dijital bağımlılık paralelinde suça bulaşmış, karışmış çocuklar yani bu internet kafelerde bu oyunları oynayanlar ile evlerde ya da aile ortamında oynayanlar arasında karşılaştırma imkânı verecek bir araştırma yapılması gerekliliğine inanıyorum.

Bir de hafta sonu çok fazla böyle hem sahada gözlem yapma imkânı buldum hem de gayriresmî birçok görüşme yaptım, dijital bağımlılığın bu seviyede olduğunu bilmiyordum. Akademisyen bir anne babanın çocukları şu anda hastanede yatıyor yani bizim bildiğimiz madde bağımlılığı gibi yoksunluk krizine giren, titreme krizlerine giren ve bu sebeple şu anda hastanede yatarak tedavi gören ve kısa süre öncesine kadar da okulunda çok başarılı bir çocuk; çocuğa dair çok büyük hayalleri var ailenin. Gerçekten ben bu noktada olduğunu tahayyül bile edemezdim konuşmadan önce. Bambaşka bir başlık.

Yani Ayla Hanım ile Refia Hanım'ı dinlerken de biraz hayaller, hayatlar gibi oluyor bu sunumlar. Hemen hemen ben her Komisyon toplantısında benzer şeyleri soruyorum, tekrar etmek de istemiyorum ama yani aşamadığımız birkaç nokta var, aşamamaya devam ediyoruz gibi geliyor bana. Şimdi sizin söylediğiniz her şey, aslında, akademisyenlerin de hukukçuların da kurumların, kuruluşların da... Yani söyledikleriniz büyük oranda, işte, ilk suçtan sonra mükerrer suç işlenmemesi ve ilk suçtan sonra rehabilite edilmesi, topluma kazandırılmasına dair şeyler ve hemfikiriz hep beraber zaten, sunumlarınız da gayet bu konuda doyurucuydu. Ama bir de durum var karşı karşıya olduğumuz yani bu durum, mükerrer suçlara zaten karışmış çocukların daha büyük suçlar işlemeye başladıkları bir gerçeklik dolayısıyla bu noktada "Peki, bu çocuklar için ne yapacağız?" a ben, henüz doyurucu, tatmin edici bir cevap alabilmiş değilim yani önce bunu aşmamız gerekiyor, sıfırlamamız gerekiyor ki işte, o ideal toplum modelini sonra oluşturabilelim aslında hep beraber. Dolayısıyla, hâlihazırda mükerrer suçlara bulaşmış, hâlihazırda büyük suçlar işleyen, ağır suçlar işleyen çocuklarla ilgili peki ne yapacağız, nasıl ilerlemek gerekiyor?

Yine, Tekirdağ'daydım dedim. Yani yaklaşık on beş gün önce 16 yaşında bir çocuk, 16 yaşında başka bir çocuğu öldürdü Tekirdağ'da ve her iki çocuğun da 10'dan fazla suç kaydı var, her iki çocuğun babasının suç kaydı var, çocuklardan sadece birisinin annesinin suç kaydı yok, diğerinin annesinin de suç kaydı var. Dolayısıyla şimdi rehabilitasyona nereden başlayacağız, dönüştürmeye nereden başlayacağız? Böyle bir durum ve yine Tekirdağ'da yaptığım gözlemlerden... Yine, geçtiğimiz hafta çok kötü bir olay yaşandı. Şimdi "Bir çocuk, Veliköy'de bir imam-hatip ortaokulunda kız çocuğu, 13-14 yaşlarında, intihar etti." diye haber duyuldu ama sonrasında siz telefon ettiğinizde Sayın Başkanım, Sayın Bakana da ifade ettim peşine düşmek gerektiğini. Şimdi bu çocuk intihar etmedi, bu çocuk intihara sürüklenmiş yani hani bütün ilgili... İlk şeyde müthiş bir kayıt dışılık var, onu söylemek istiyorum ve her alanda yani çocuk resmen akran zorbalığı sonucu... Pırıl pırıl bir aile, pırıl pırıl bir kız çocuğu yani camdan atlamaya sürüklenmiş ama şimdi "Yüksekten düşme sonucu öldü." diye kayda geçtiğinde maalesef bu gerçek ortadan kalkmıyor. Şimdi burası var, bu kayıt dışılık. Benzer şekilde yine daha bu sabah bir esnafla kendi mahalleimde konuşurken yani biz bazı genetik hastalıklardan, genetik rahatsızlıklardan falan söz... Bunların da ailelerce, işte, çocuğun geleceğine etkisi... "Otistik çıkabilir bu çocuk." diye yani kendi yeğeninden... Ama polis olmak istiyor dolayısıyla şimdi tedaviye sokmayı falan reddediyor yani sisteme sokmayı... Çok fazla başlık var eğilmemiz gereken yani bu hafta sonu kâbus gibi geçti benim için bire bir böyle yüzleşince birçok şeyle. Mükerrer suçlarla ilgili...

Bu STK'ler ve komite meselesi yani yetkilendirme... Az önce de soruldu yani yine hayaller, hayatlar oluyoruz. E, çünkü çok böyle sert duvarlar, kalın duvarlarla mahallelere ayrılmış, cepheleşmiş bir toplumda yaşıyoruz. Şimdi, bu yetkilendirme... Neye göre yetkilendirilmiş STK? İşte, herkesin kendi kafasındaki ideal STK ya da kamu yararına faaliyet gösterecek STK profili birbirinden apayrı. Toplumsal meşruiyeti yüksek oranda kazanmamış STK'ler üzerinden bu iş yapılırsa toplumun adalet duygusu nasıl o zaman sağlanmış, inşa edilmiş ya da okşanmış olacak? Hani dediniz ya "Türkiye gerçekliğine de uygun sistemler üzerinden gittik." yani işte, bir sürü sorular sorular... Uygulanabilirliği pratikte ne kadar mümkün? Yani kâğıt üzerinde, evet, çok güzel duruyor.

Bir de bu "suç" kavramıyla ilgili konuşurken yani "suça sürüklenmişten..." "hukukla çatışan çocuklar" a geçiliyor vesaire ama suçu bu kadar kavramsal olarak da dışarıda bırakırsak suç algısını nasıl oluşturacağız çocuklarda?

Bunlarla ilgili de cevaplarınızı rica edeceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Başka söz talebi var mı acaba? Karşılalım yoksa ben bir söz talebinde bulunacağım.

Evet, Sayın vekilim, sizden söz talebi yok galiba? Belki sonra konuşursunuz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam.

Ben de bir iki soru sormak isterim.

Öncelikle, internet kafelerde internet geçmişinin kayıtlı olması ve bazı filtreler uygulanması aslında güvenli bir alan algısı oluşturdu bende. Bunun İngiltere'de aslında bütün çocukların kullandığı ya da risk altındaki çocukların hepsinin kullandığı tablet ya da telefon gibi cihazlarda geçmişin silinememe ve icap ettiğinde ya da işte, devlet yetkisiyle talep ettiğinde derhâl paylaşma zorunluluğu var. Aslında internet kafedeki bu yani her şeyin kayıt altında olması, belki, madem çocuklarımızın bu bağımlılıklarla ya da bu mecralarda bir şekilde haşır neşir olmasını engellemiyoruz, en azından kayıt altına alınması bence iyi bir fikir olabilir, İngiltere'deki bu uygulamanın yaygınlaştırılması. Bununla ilgili bir bilginiz ya da araştırmanız oldu mu? Hazar Derneğine bu sorum.

İkincisi, "kanunla ihtilaflı çocuk" tanımını bana çok makul geldi. Neden? Çünkü biraz evvel Selcan Vekilimizin de söylediği gibi, "suça sürüklenen çocuk" tanımını, çocuğu suçtan tamamen ari bir noktaya taşıyor ve tamamen edilgen yani "Sen aslında..." Mesela, son örnekten gidelim; Atlas'ı öldürmüş, başka bir çocuğu gaddarca, vahşice öldürmüş ama "O suça sürüklendin, senin aslında hiçbir sorumluluğun yok." diyoruz. Yani aslında bu çocuklara bir şeyin hata olduğunu söylemek ya da bir davranışıyla ilgili sorumluluk yüklemek evde de okulda da sınıfta da her yerde huzuru, işte, çalışma ortamını, gelişme ortamını temin edecek bir şey. Neden? Öbür türlü yani çocuğa hiçbir sorumluluk yüklemeszen, "Hiçbir şey suç değil, sen ancak suça sürüklenirsin, yapmazsın." duygusunu işlersen bu "suç" kavramının oturması açısından ne kadar makul, bunu bilemiyorum. Bir de şöyle bir handikapı da var: Belki çocuk beraat edecek ama en baştan onu "suça sürüklenen çocuk" olarak etiketlemiş de oluyoruz. "Kanunla ihtilaflı çocuk" tanımını bana biraz hem bilimsel ve daha da vicdani geliyor çünkü dediğim gibi bir çocuğu böyle, defalarca bıçak darbesiyle öldürmek "çocukça suç" tanımına girmiyor benim dünyamda çünkü dijital bir çağa geçtik, suçun mahiyeti değişti, yeni bir dünyaya uyanıyoruz bütün dünya olarak, bütün ülkeler olarak ve kendimizi adapte etmeye çalışıyoruz. Yani bizim çocukluğumuzdaki çocuk suçlu profili ya da çocuk suçları yok ne yazık ki. Bu küresel kirlilikten Türkiye de nasibini alıyor. Başka ülkelerde seyredip dehşete düştüğümüz, belgeselerde falan seyredip dehşete düştüğümüz şeyleri maalesef şimdi medyada okuyup görüyoruz ve yaşıyor durumundayız. Dolayısıyla, bu konuda biraz daha somut ve caydırıcı tedbirleri ben önemsiyorum.

"Başka bir sorum var mı?" diye aslında not almıştım ama şimdi göremiyorum.

Çok teşekkür ediyorum. Benim yorumlarım ve sorum bununla kısıtlı.

Sayın Vekilim, söz talebiniz mi var?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz bitirin...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Benimki bitti, buyurun.

Sibel Suiçmez Vekilimize veriyorum sözü.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli sunum hazırlayanlar; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Ben de tam Sayın Başkanın bıraktığı noktadan bir soru sormak istiyorum: Şimdi kavramlar üzerinden tartışmamız, problemin ne olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Hepimiz, şu ana kadar dinlediğimiz herkes de söyledi ki bu iş çoklu bir problem, bu problemin çözülmesi kolay değil, koordinasyon eksikliği var. Vekilim de çok güzel söyledi yani anlatıyor, güncel olaylardan da söyledi, bir yerlerde eksiklikler var ve ama biz bu eksiklikleri burada bir türlü duyamıyoruz.

Şimdi, bir çocuk doğruyu, yanlış, yasağı, suçu ne zaman öğrenir? Yani buna kavram vererek mi öğretiriz? Yani biz bu çocuklara "suça sürüklenen çocuk" diyoruz diye suçlarda acaba bir artış mı oldu? Öyle elinizde bir veri var mı? Bu kavramı kullanmadan önce... Hani artış var zaten çünkü suçun neveleri de değişti, işleniş biçimleri de değişti. Sadece çocuklar, suça sürüklenen çocukların işlediği suç tiplerinde değil ki bu olaylar, hepsinde değişti. Yani insan öldürmelerin çeşidine baktığınız zaman vahşet diz boyu, dünyada da vahşet diz boyu. Yani, şimdi, biz tartışmayı kavramlar üzerinden yürütmeye başlarsak yani ne dediniz Sayın Başkanım kavrama siz? Bu kavram daha...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kanunla ihtilaflı...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Kanunla ihtilaflı olan çocuklar...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama dünyada da kullanılan bir kavram olarak teklif ettiler.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Olabilir, siz şimdi hani değiştirmeyi belli ki düşündüğünüz için... Bu kavram da çok daha başta belki tespit edilebiliyorsa kanunla ihtilaflı olanın bir anlamı olur, o da ilk tespitlerde yani ailede, okulda belki suça karışmadan önce bu çocuğun ihtilaf yaratacak bir çocuk olduğunu tespit etmede bence bir anlam ihtiva eder. Ondan sonra, bu çocuk suç işlemeye başladıktan sonra hiçbir çocuğun "Suça sürüklenen çocuk oldum, o yüzden ben cezadan arıyorum." deyip suç işlediğini falan alanda çalışan biri olarak zannetmiyorum. Ya da diğer terimi kullandığınızda suça sürüklenen çocuk suç işlemekten vazgeçecek, buna inanmıyorum. Sizin burada tartışmanın kavramlar üzerinden yürütülmesi konusundaki duruşunuz, görüşünüz nedir, bunu merak ediyorum.

Bir de sunumun tabii, son bölümüne yetişebildim, problemlerimiz konusunda somut çözüm önerileriniz var mı, somut? Sorunları biliyoruz, dinledik, öncesinde de biliyorduk, şimdi de biliyoruz ama lütfen, nerelerde biz eksik kalıyoruz, koordinasyon kurarak en kısa zamanda çözümü nasıl sağlayabiliriz? Bunun orta vadelisi, kısa vadelisi ve uzun vadelisi var, biliyoruz hepsini ama hani moralimiz bozulmadan en kısa nereden başlayabiliriz ki şu adımı attık ve sorunun çözülmesinde de bir nebze katkımız oldu diyebilelim?

Ben, teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Minik bir cevap vermiş olayım çünkü bana da yöneltilmiş gibi biraz sorunuz ve yorumunuz. Şimdi, aslında benim meramım, burada bir kavram üzerinden tartışıp diğer gerçekleri, risk faktörlerini bertaraf edip aslında çocuklara "suça sürüklenen çocuk" dediği için suça sürüklendi değil, böyle bilim dışı bir hipotezde asla bulunmayacağını bildiririm. Zaten aslında bizim de önerdiğimiz en başta sosyal ekolojik yaklaşım. Yani mevcut Hazar Derneği dâhil, gelen her görüşten dernek bireysel, bireyler arası, organizasyonel, çevresel, politik bütün risk faktörlerine yönelik yaklaşımla geldiler ve enteresan bir tesadüf oldu. Kesinlikle ben de bütün risk faktörlerini analiz eden, bunları tespit eden ve bunlara yönelik politikalar

geliştiren, mevzuatlar geliştiren, projeler geliştiren bir yaklaşımı savunuyorum ve Komisyonumuzun en başından beri de diversiyonu çok modern bir yaklaşım olarak buluyoruz, rehabilitasyonu da. En önemli olanın önlemek olduğunu söylüyoruz fakat ortada bir de realite var yani... Ha, bir de çocuklar, acaba "suça sürüklenen çocuk" deyince suça bulaşılıyor mu, bulaşmıyor mu? Burada beni doğrulayacak ya da yanlışlayacak ben bir veriye sahip değilim, doğrusu önemli bir çalışma olur, bence bu çalışılmalı. Fakat şunu söyleyebilirim: Ben defaatle şuna rastladım: Ya, işte internet ortamında çok ağır, çok galiz küfürler ediyor, sonra işte cevaben yazıyor karşısındaki "Sen nasıl bana böyle dersin?" "Ben, 18 yaşının altındayım." diyor. Yani bu suça sürüklenme meselesi konusunda sizden, benden daha mahirler, zannettiğiniz gibi değil. Yani "suça sürüklenmek" diye bir kavram var ve bunun karşısında bir cezasızlık algısı var, bunun farkındalar. Ama ben şuna inanıyorum: Yani çocuğa ne zaman bir şeyin suç olup olmadığı öğretilir? Evimizde başladığımız bir şey yani bu. Bir çocuk diyelim ki 2 yaşında -2 yaşındaysa bile hiçbir şekilde suç ehliyeti yok- akranını ısırdığını varsayalım ya da saçını çektiğini, bunun yanlış olduğunu söyleriz, ona minik, belki ufak tefek şeyler yaparız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ben de onu söylemek istiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama bunun suç olduğunu bir şekilde ona hissettiririz. "Yavrum, sen buna itildin, aslında hiçbir şeyin yoktu." öyle bir yaklaşımımız hiçbir zaman olmaz.

Bir de hakikaten kamu vicdanını yaralayan bir şey. Yani gerçekten korkunç bir cinayetin failini de "suça sürüklenen çocuk" diye böyle saflaştırmak yani bu şekilde de tartışmak... Kavramlar çok önemlidir, terimler çok önemlidir. Zannettiğimizin üzerinde de etkisi vardır kelimelerin üzerimizde. Dolayısıyla, bir de büyük bir çocuk paketi düşünüyorsak kavramları, terimleri, terminolojiyle tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Şöyle bir algı oluşmasın: Yani biz meleklerin cinsiyetini tartışıyor değiliz, realiteyi tartışıyoruz, risk faktörlerini tartışıyoruz, çözüm önerilerini tartışıyoruz; bununla birlikte kavramları ve terimleri tartışmamızdan daha tabii bir şey olamaz diye düşünüyorum.

Sözü misafirlerimize bırakıyorum.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Çok teşekkür ediyorum her birinize, sorularınız çok kıymetli, hem de bize biraz daha konuyu açma imkânı vermiş oldu.

Öncelikle sayın vekilimizin o piramit görseli bir uyarı oldu bize, o bir görseldi ama böyle anlaşılabilirliğini düşünmemiştik, bundan sonra bu sunumu yaparken aklımıza hep sizin bu uyarınız gelmiş olacak.

Teşekkür ederim.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Bir katkı oldu yani.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Daire görseli çok daha iyi açıklıyor.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ÜYESİ REFİA KAYA - Şimdi, o görsel benim fikrimdi. Ben de anayasacı olduğum için bizde normlar hiyerarşisinde piramidin en üstüne Anayasa'yı koyarız en önemli diye, aileyi o yüzden en üste koydum aslında, onu ben bir açıklayayım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Aslında daire genişleyen bir perspektif...

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ÜYESİ REFİA KAYA - Ama algılamasını çok düşünemedik, onu aklımızda...

HAZAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Şimdi, rakamlarla ilgili sorduğunuz soruda biz rakamlara herhangi bir müdahalede bulunmadık; o, TÜİK'in resmî rakamı dolayısıyla hani o sorunun muhatabı biz olmamış olduk.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Ha, yok, bir açıklama yönteminiz var mı onu merak ettim.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Yok, hayır.

Şimdi, diversiyon meselesiyle alakalı, diversiyon yönlendirme demek ama o bir kalıp, bir şey vermiyor, şablon sunmuyor. Aslında şunu söylüyor, diyor ki: "Ya, bu hafif suçlarda çocuğu siz bu sistemin içine sokmayın. Bu sistemin içerisinde istediğiniz gibi kendi kültürünüz, kendi yaklaşımınız, o çocuğun hâli, tavrı ne ise ona göre bir şey belirleyin ve o çocuk tekrar mükerrer suçlara düşmekten korunsun." Yani çocuğa yönelik, çocuğa özel bir sistem dolayısıyla bu her kültürde de farklılaşabilir, diversiyonun dışında başka bir isimle isimlendirilmiş teknik var mı, onu doğrusu bilmiyorum, yaptığım çalışmaların hiçbirinde böyle bir başlığa rast gelmedim.

Şimdi, hepimiz çocuk cinayetleriyle ilgili endişeler taşıyoruz ama aslında bundan diyelim ki on yıl önce çocuklar daha fazla cinayete karışıyorlardı çünkü daha çok töre cinayetleri, namus cinayetleri çocuklar üzerinden işletiliyordu. Aslında sayı bugün çok büyük infial yaratıyor ama yani çok fazla değil.

Şimdi, çocuğun çocuğu öldürmesi istatistiklerde en düşük sıralarda yer alıyor. Biz, işte, çocuk buraya gelmesin diye, çocuk bu hâle gelmeden önce bu çocuğu biz nerede yakalayabiliriz; ailede mi, okulda mı, toplumda mı, işte, mahallede mi her neyse bunu yapalım da bu çocuk bu suçu işlemesin diye bakıyoruz aslında. Yani en önemli mesele, çocukları suç işlemeye iten nedenlerden kurtarmak, onun mağdur-fail hâline gelmesine engel olmak. Çocuk sonuçta işledi, ne yapacağız? Tabii ki cezasını alacak ama bütün dünyada bir adalet sistemi var, hepimizin... Yani dünya şöyle bir şey değil: Bizim sistemimiz diğerinden çok farklı değil.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Benzer.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Bakın, biz Birleşmiş Milletlerin bir sürü kararına taraf olan ülkemiz ve oradaki sistemi de bir sürü ülke aynı anda uyguluyor. Dolayısıyla orada da şu var, diyor ki: "Evet, 18 yaşına kadar cezalar böyle olacak, 18 yaşından sonra da böyle olacak." Artık bu, bir evrensel kural hâline gelmiş durumda. Çocuk ile yetişkin aynı düzeyde görülüyor.

Biz, şimdi konuşmaya, mevzuya girdiğimizde bunu söylemedik ama burada çok fazla sunum yapıldığı için biraz da girmek istemedim. Bir de fizyolojik nedenler var yani çocuğun haz ve dürtü kontrolü 10 yaşında geliyor fakat bütün bunları kontrol edecek, o frontal lop çok daha sonra; Birleşmiş Milletlere göre 24 yaşında, bazılarına göre 21 yaşında, bazılarına göre ise de ömür boyu devam eden bir süreç ama özellikle 15-18 yaş dönemini açıklık dönemi olarak kabul ediyorlar. Yani şöyle diyorlar: "Çocuğun fizyolojisi mukayese etmeye, yaptığı şeylerin sonuçlarını tartabilmeye müsait değil." E, bir de bunun üstüne şiddet gördüğü bir ailede yaşıyor, belki madde kullanan bir ebeveynin yanında yaşıyor, eğitimi yok, başka yapısal nedenler var, belki çocuğun başka psikolojik sorunları

var dolayısıyla bütün bunların bir araya gelmesiyle bir suç ekosistemi oluşuyor çocuğun çevresinde. Dolayısıyla bu çocuk her hâlükârda mağdurdur. Bu mağduriyetle bir suç işlediğinde bunu -ben şahsen, bizim arkadaşlarımız- o çocuğun çığılığı, yardım çağırısı, "Beni görün. Ya, beni görün; ben buradayım." gibi bir ifade olarak da algılayabiliriz. Hepimizin çocukları var, kendi çocuklarımızla alakalı nasıl şefkatle yaklaşıyorsa onlar da bu toplumun çocukları ve üstelik şöyle bir durum var biliyorsunuz: Türkiye'nin nüfus artış oranı çok dramatik bir biçimde düşüyor. Bizim nüfus sorunumuz gelecekte millî güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkacak. E, şimdi, bir de var olan çocuklarımızı bu şekilde kaybediyor olmak bizim için çok büyük, çok ağır bir maliyet değil mi? Bir de bunların ötesinde, bu çocukların daha profesyonel suçlular olarak riski büyüterek karşımıza çıkma meselesi de yine aynı şekilde ciddi bir sorun.

Şimdi, haklı olarak hanımefendi soruyor, Sayın Vekilim de diyor ki: "Tamam, bu ideal; biraz hikâye gibi, evet; bir ütöpik hâl gibi, evet, ama bizim bugüne kadar kadına yönelik şiddetle ilgili yapmadığımız kalmadı. Çözebildik mi? Çözemedik diye peşini bırakıyor muyuz? Çözemediğimiz için, olması gerektiğini düşündüğümüz şeylerden geri adım atıyor muyuz? Atmıyoruz." "Nerede duracağız, nedir bu çocuklar meselesi?" diyorsunuz. Şimdi, bir kere, koruyabileceğimiz çocuklar için öncelikle yapısal sorunlarla alakalı önleyici tedbirler yapmak zorundayız; bundan geri adım atamayız. "İlk suça girmiş çocuklar, şimdi dursun onlar; zaten bir sürü sorunumuz var, bunlarla mı uğraşacağız?" gibi bir mantığı da olamaz bu işin çünkü biz hem bunu yapmak zorundayız... Aynı, kadına yönelik şiddetteki gibi düşünün, hem zihniyet dönüşümünü yapmaya çalışıyoruz hem hukuku değiştirmeye, düzeltmeye çalışıyoruz. Bu arada, ben Kadına Yönelik Şiddet Komisyonu üyesiyim Bakanlığın, yedi sekiz yıldır bu konunun da içerisindeyim. Türkiye'deki kadına yönelik şiddet hukuk açısından, mevzuat açısından gelişmiş ülkelerdekini bile zaman geliyor önüne geçiyor yani bu hâldeyken bile biz hâlâ bu sorunla mücadele ediyoruz ya...

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Bir şey söyleyeceğim, bölmek istemiyorum da hiç böyle bir şey söylemedim. Ben şunu söyledim...

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYL A KERİMOĞLU - Hani "Bu olanları ne yapacağız?" dediniz ya...

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hayır, şimdi, Komisyon çalışmaya başladığından beri biz buna benzer herhâlde 10'dan fazla sunum dinledik zaten. Hepsini aynı başlıklarda ortak kanaate sahip, farklı görüşler değil; biz de ortak, benzer kanaate sahibiz, nüanslar var sadece bakış açılarımız arasında ilk suça bulaşan çocuklar, daha hafif suç işleyen çocuklarla ilgili ama mükerrer suçlar işlemiş, ağır suç işlemiş çocuklar kısmı hep boşlukta kalıyor yani orası cevapsız kalıyor; onu söylüyorum ben.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYL A KERİMOĞLU - Aslında öyle de değil.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Yani "Orayı bırakalım..." Hiç öyle bir şey söylemedim ben.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYL A KERİMOĞLU - Yok, hayır yani bu da var... Şimdi bu var, bunu yapmak zorundayız. Şimdi, o sizin söylediğiniz kesim, gerçekten ciddi bir popülasyon var orada da. Şimdi, bakın, bu çocuklar için de ceza adaleti üzerinden yaklaştık bugüne kadar ve biz bu sayıyı düşüremediğimiz gibi artırıyoruz, artıyor sayı. Dolayısıyla demek ki bu sistem sorunu küçültmüyor. O hâlde ne yapacağız? Mükerrer de yapmış olsa çocuk-, evet, "Hiç ceza almasın." gibi bir şey kimse söyleyemez, cezasını da alacak ama bu ceza o çocuğu rehabilitasyondan uzak tutan bir ceza olmamalı, o çocuğu topluma yeniden kazandırmak üzere bir ceza tasarlanmalı; mesele burada. Kurtarabilecek miyiz? Sayın Vekilim, kurtaramayacağız hepsini, mümkün değil böyle bir şey ama ne olacak? Kaç çocuğu kurtarırsak o denizyıldızı meselesiyle o kadar hayatı kurtarmış olacağız; mevzu bu.

Kavramlar meselesine gelince, Sayın Vekilim, çocuk "Bu kavram var ve ben gideyim, suç işleyeyim." demiyor ama çocuk o suçtan sonra bu tanımla tanımlanmaya başladığı andan itibaren o suçu giyiyor üstüne, o suç kimliğini giyiyor. Şimdi -siz gelmeden önce de ben ifade etmişim, geç geldiniz- biz önce "suçlu çocuk" diyorduk, sonra baktık ki bu ikisini çok eşitliyoruz, sonra "suça sürüklenen çocuk" demeye başladık, burada da bazı yanlışlar olduğunu fark ediyoruz. Şimdi, uluslararası trendler... Bütün dünyanın bir kere, sorunu bu arkadaşlar yani sadece Türkiye'de trend artmıyor, bütün dünyada artıyor ve hepsi çalışıyor. Dolayısıyla aslında her bir ülkenin yaptığı çalışma bizlere ilham oluyor, biz de onlara bakıyoruz. Şimdi, Birleşmiş Milletler son geldiği noktada bunu diyorsa, "Artık biz bu kavramı böyle kullanmayalım, burada suçla ihtilaf yaşayan çocuk, ihtilafli çocuk gibi görelim." diyorsa bunun arkasında ciddi bir perspektif, ciddi bir birikim var demektir. Dolayısıyla kavramı görüp çocuk yapmıyor, evet, ama kavram zihniyetimizi belirliyor. O çocuğa biz de suçlu gözüyle bakmaya başlıyoruz o kavramı kullandığımız sürece. Oyunun üzerinden hâkim o çocuğu suçlu görerek karar vermeye başlıyor. O zaman rehabilitasyon kısmı geride kalıyor, cezalandırıcı adalet kısmı öne çıkıyor. Bu anlamda kavramların çok önemli olduğunu düşünüyorum. Vallahi, cevap vermediğim STK'lerle ilgili kısım vardı, çok haklısınız. Buradaki arkadaşım benden sonra zaten cevap verecektir bütün bunlara ama biz STK'ler meselesinde Türkiye'ye bunu aldık ve tıkr tıkr işleyecek diye bir şey düşünmüyoruz. Sadece bir örnektir, "Türkiye'de bu örnek acaba hayata geçirilebilir mi?"nin imkânlarını oturup konuşmalıyız çünkü devlet tek başına yetersiz kalıyor, bunu görüyoruz. Devlet şu an yetersiz ama STK'ler daha gönüllü bir hizmet veriyor. Çok sıkı denetlenmeli, ben aynı endişeleri taşıyorum, hatta arkadaşlarla gelirken konuştum, dedim ki: "STK'lerin bu meseleye dâhil olması o STK'nin çok sıkı bir denetime tabi tutulmasıyla ancak mümkün olabilir. Çünkü STK de bunu istismar edebilir ama aynı şey devlet dairelerinde de olmuyor mu? Olabiliyor yani denemek zorunda olduğumuz, incelemek zorunda olduğumuz modellerden biri olarak görebiliriz.

Yine, çok güzel buyurdunuz, dediniz ki: "Herkes yaklaşık aynı şeyleri söylüyor." Bu, şu demek aslında: Çok farklı bir şey de yok ortada yani bir sorun var, biz yıllardır nasıl kadına yönelik şiddet üzerinde konuşuyoruz, konuşuyoruz ve hâlâ devam ediyorsak bu meseleyle de konuşacağız. Sadece mesele burada ne kadar çaba gösterdiğimiziz, ne kadar çok çocuğu kurtarabildiğimiz olacaktır, yoksa kimsenin elinde, dünyada hiçbir devletin elinde bir sihirli değnek yok, bunu bugüne kadar kimse çözemedi. Biz "Yolda olmak." diyelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Burada küçük bir şey eklemek istiyorum, bir de soru gibi: Yani şimdi siz dediniz ya çocuklarla ilgili "Ceza verince artıyor bu ya da cezayla bu işin önüne geçemiyorsunuz." Aslında, Türkiye'de böyle çok ceza

veren bir yaklaşım olduğunu düşünmüyorum ben yani daha karma, hatta onarıcı adalete, hatta cezasızlığı besleyen algıya daha yakın bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum. Mesela, Hakan Çakır; en son, biliyorsunuz, kız kardeşine sarkıntılık yapıldığı için öldürülen bir evladımız var. Onun faillerinin daha önce bir sürü suç kaydı var, birinin de kulağını kesmiş yani başka bir çocuğun fakat ortada bir cezasızlık var yaşındın dolay. Zaten o zaman da mahkemede "suça sürüklenen çocuk" olarak tanımlandı, kendini tamamen edilgen de kabul etti yani "Ben zaten sürüklendim, hiçbir şekilde sorumlu..." O şekilde de muhtemelen polisle, mahkemelerle bir şekilde çakıştı. O süreçte, dediğiniz gibi belki bir rehabilitasyon sürecine tabi tutulsa, bir de yaptırımı olsa yani insani bir yaptırımı, çocuğa yakışır bir yaptırım sürecinden geçse belki de Hakan Çakır yaşıyor olacaktı yani tam bu aslında.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Tam söyledığımız bu Sayın Vekilim, söyledığımız bu ama şunu da görmek zorundayız: Suça karışmış çocukların her birinin geçmişinde bir ikinci suç var, bir mağduriyet var; önce bir mağduriyet var, arkasından bir suça bulaşıyor. Biz o zamanlar bu çocukları yakalayamamışız, arkasından çocuğun ikinci bir gidecek yeri kalmıyor.

Ben şimdi, bir çalışma okudum içeriden çıkarılmış çocuklar üzerine yapılmış. Şimdi, çocuk diyor ki bu etiketlenme etkisiyle alakalı: "Ben dışarı çıktım; ailem beni kabul etmedi, sosyal çevrem beni kabul etmedi, okul beni dışladı. Benim gidecek hiçbir yerim kalmadı, ben mekân değiştirdim, yine kimseye geçmişimle ilgili hiçbir şey söyleyemiyorum, iş bulamıyorum. Öyle olunca cezaevindeki arkadaşlarımın yanına gidiyorum." Şimdi, bu çocuğun suç işlemekten başka yapabileceği bir şey var mı? Burada "toplumsal seferberlik" dediğimiz şey, bu çocukları toplum olarak biz de dışlıyoruz yani bizim de buradan sıyrılmamız lazım.

Yine, üniversitedeki bir hocamız bahsetti, "Çocuklar üniversiteye geldiler, üniversite hocaları 'Biz bu çocuklarla ders yapmayız, acaba bir taraftan bıçak çıkarır mı bu?' falan diyorlar." dedi. Şimdi, üniversitede kabul etmiyoruz, ilkokulda kabul etmiyoruz, evlendirtmiyoruz, işe almıyoruz. Ne yapacak bu çocuklar? Mecburen bu çocukların suça yönelmesi onlar için bir zaruret hâline gelebiliyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun Sayın Vekilim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, sanki söylemlerden şu da yanlış anlaşılmasın diye düşünüyorum. Yani suça sürüklenen çocuklar sanki hepsi beraat ediyor ya da verilen cezalar erteleniyor, hiç ceza almıyorlar, hapishaneye girmiyorlar...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok büyük bir oranda böyle ama.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok ama belki bu verileri çok iyi tahlil etmemiz lazım. Ne kadarı ceza? Burada problem -Sayın Başkan- meslekten geldiğimiz için biliyoruz ki işte dediğimiz gibi ilk sefer müdahale edemeyince ikinci kere hırsızlık yapıyor, üçüncü, bu arada yargılama devam ediyor, devam ediyor...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir mektup paylaşmıştım, hatırladınız mı?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani mükerrer yapıyor, yapıyor...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Suç verileri de değişebiliyor ama o arada sistem geç işlediği için cezalandırma gerçekleşmiyor. O dışarıda kalıyor. Ondan sonra da cezalar toplandığı zaman...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu sefer de altından kalkılmayacak boyuta ulaşıyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu sefer iş işten geçmiş oluyor. Bütün mesele aslında...

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Sayın Vekilim, 3.690 çocuk şu an hapishanelerde.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Az bir rakam mı?

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Az değil yani hani hepsi çıkmıyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dolayısıyla hani bunun, böyle cezasızlık algısının nedeni yargılamada ceza verilmediği filan...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Somut bir örnek verdim aslında; bir çocuğun kulağını kesmiş; sonra, birkaç ay sonra da bir çocuğu öldürmüş. Anlatabiliyor muyum yani...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii ama bu olabiliyor zaten.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir cezasızlık algısı malgısı yok. Bildiğin realite var yani bu algı değil ki somut bir hadiseden bahsediyorum yani.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Muhakkak, kulağını kesmişse cezasını almıştır zaten.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYLAKERİMOĞLU - Sayın Vekilim, eğer böyle bir pozisyonda ceza almadıysa zaten onu hâkimle konuşmak lazım çünkü böyle bir fiilî durumda ceza olmaması mümkün değil...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yanlış bir algı yaratıyoruz, ceza almıştır ama...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir şey söyleyeyim mi, hatta daha ilginç bir şey söyleyeceğim: Hakan Çakır ölene kadar çocuklar tutuksuz yargılandı. Aklınız alıyor mu bunu sizin? Çünkü yaralama ile öldürme suçu farklı. Bence burada cezasızlık algısı değil olgusu var.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, siz ceza hukukunun tümü üzerinden yorum yapıyorsunuz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayır, olan bir hadise üzerinden...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Aynı bir şey ama tekil olaylar üzerinden gittiğimiz zaman bütün ceza hukukunu bu tekil olay... Hepimiz bunlardan çok büyük üzüntü duyuyoruz, sizin üzüntünüz bizden fazla değil.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şöyle bir şey de olabiliyor...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dolayısıyla burada sanki farklı bir şekilde bir algı oluşuyor. Bu algı doğru bir algı değil. Tekil olaylardan gidip de ceza almıyorlar gibi bir şey söylersek o, yargılama oluyor evet. Cezada indirim yani infazda bir indirim farklılığı var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çocuk komada ama yaralandığı için ölene kadar tutuklanmıyor mesela. Çok enteresan bir yaklaşım...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama o büyüklerde de öyle oluyor. Çok alakası yok ki.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Zaten büyüklerde de çocuklarda da bu hastalıklı bir yaklaşım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O ayrı bir şey, bunlar tartışılabilir ama sanki çocuklara özgüymüş gibi olduğu zaman çocuklara haksızlık oluyor. Büyüklerde de biliyorsunuz yani... Kadınlarla şiddet uyguluyor, bilmem kezzap atıyor, bilmem elini kolunu sallaya sallaya geziyor ta ki öldürene kadar. Başka olaylarda da mesela...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - O zaman da ne oluyor biliyor musunuz, sosyal medyada büyük bir infiale neden oluyor, ondan sonra tutuklanıyor. Anlatabiliyor muyum?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet ama işte...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu da çok...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sadece bu suçlarda da değil Sayın Başkan, başka suçlarda da öyle.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani demek ki bunlara neşter vurmak gerekiyor yani...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O Türk ceza hukukuna ilişkin.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Sosyal medyada ve basında, biz, daha çok "infial uyandıran haberler" dediğiniz -çok doğru- hep bunları duyuyoruz, işte "Şunu yaptı, bu suçu işledi ama bir ceza almadı. Yargılama uzun sürdü zaten işte. Hapse girmede, bir ceza almadı." Aslında sonunda, işte yargılama sonunda alınan cezaları ve yaptırımları bir daha haber olmuyor. Hâlbuki tutuklandıktan sonra cezaevine de giriyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Kadına yönelik şeylerde de öyle. Hiç güzel bir şey söyleyemiyoruz...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Evet yani sonunda aslında ceza algısını vermiyoruz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ÜYESİ REFİA KAYA - Sayın Başkanım, sorularınız için teşekkür ediyorum. Ben hani sondan başlayarak, Sayın Sibel Suiçmez Vekilimin sorusundan başlayarak biraz gitmek istiyorum. Tabii ki biz burada hani az önceki tartışmaya binaen de cezasızlık tartışmıyoruz ama cezanın mahiyeti nasıl olmalı, hangi mahiyette ceza çocuklara uygundur, biz onu tartıştığımız bir sunum tabii ki gerçekleştirdik. Burada bizim temel önerimiz ve tabii ki katkı sunmayı hedeflediğimiz temel noktalardan biri, bu bakış açımızı ortaya koymak yanında şu oldu: Burada, devletin rehabilitasyon sürecinden tek başına bunun altından kalkamayacağı, STK'lerin devleti bu konuda desteklediği, rehabilitasyon, çocukları vaka takibi konusunda devleti desteklediği, ekstra insan sağladığı, bilgi için destek olduğu, entegre edilmiş, yasal olarak STK'lerin ya da devlet tarafından belirlenen komitelerin sisteme entegre edildiği sistemleri biz tartışmaya açtık ve faydalı olabileceğini nüfus bakımından kalabalık olduğumuz için düşündük. Şimdi, bizim temel önerimiz buydu. Peki, STK'ler nasıl yapılıyor ve bunu başarıyorlar? Burada öncelikle hani bizdeki belediyeler gibi özerk bölge yönetimleri bu STK'lerin seçimini gerçekleştiriyor yani tek bir yerden değil, birçok koldan bu STK'lerin tespiti yapılıyor. Biz -aslında Türkiye gerçekten bir STK cenneti- STK açısından çok zengin bir ülkeyiz. Sadece STK de değil hani birçok meslek odamız var. İşte, meslek odası başkanımız da burada söylüyor, diyor ki: "Biz de elimizden gelen ne gerekiyorsa yapmaya hazırız." Yani biz konuyu bir sistematığa oturtabilirsek zaten bununla karşılaşacağız. Bu öyle kanayan bir yara ki yerel bağlamda birçok yerel yönetici, birçok söz sahibi, birçok STK zaten bu konuda bir destek olmak, belki birleşmek isteyecek. Diagrama, İspanya'daki STK... En başlangıçta hani neden bu STK yetkilendiriliyor? Temel olarak bir teknik yeterlilik, belli bir teknik yeterliliği geçmesi gerekiyor. Belki birden fazla STK... Şu an Türkiye'de isim veremeyiz, bu STK, hangi STK bunu tek başına sağlayabilir diyemeyiz. Ama biz böyle bir öneride bulunduğumuzda mutlaka buna göre birkaç STK belki birleşip teşkilatını paylaşacaktır, teknik anlamda bilgi birikimlerini. Teknik yeterlilik çok önemli; psikologtur, sosyal çalışmacıdır bünyesinde barındırdığı ve tabii ki mali kapasite de çok önemli ve mali kapasite sadece STK'nin değil, devlet sistemine entegre olduğu için devlet de belli oranda mali anlamda STK'leri bu konuda destekleyebiliyor. Tabii ki çok sıkı bir denetim var. Ya, ben bu konuda şöyle bir soru gelir diye korktum, gelmedi, ben kendim ifşa edeyim, soruyu söyleyeyim: "Kamuoyunda demezler mi 'Devlet sorunu çözemedi, işi STK'lere attı?'" diye bir soru gelecek diye düşünmüştüm. Gelmedi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Demezler ama Türkiye'de o STK'leri çok iyi tanımlamak lazım. Çünkü her konuda böyle kutuplaşmaya çok şey olunca herkes...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz baroların katılımını sağlayamadık Sayın Başkan davalara yani mağdur yanında.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani böyle standart çok önemli. Bir de STK olmak zorunda mı? Mesela, yani üniversiteden bir akademisyen, bu alanda çalışan bir uzman vesair, onlar da bu komitelerde görevlendirilebilir belki.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ÜYESİ REFİA KAYA - Tabii ki, zaten öyle. Uzmanlar, akademisyenler yani birçok kişi, işte meslek odalarından temsilciler yani farklı farklı alanlarında sahayı bilen kimseler zaten bir araya gelip o Kanada'daki komiteleri oluşturuyorlar. Böyle bir yapılanma var, çok nüanslı bir yapılanma ama bence tabii ki böyle sistemlerde -evet, hani ben epey bir şey okudum Diagrama'yla ilgili, İspanyolcam da var; kendi bloklarını, her şeylerini, sayfalarını da okudum- şu açıdan önemli: Yurt dışında STK'lerde de görev aldım. Hiçbir ülkede bir STK'nin bir sistemin içine girmeden, bir parçası olmadan nasıl çalıştığını ve nasıl sorunlar üretebildiğini anlayamıyorsunuz. Yani buradaki en iyi yöntem ortak bir proje yapılması, bunun kestirmesi yok çünkü. Hani biz bir sistem kurma peşindeyiz çünkü bu kestirmeden...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - 98'den beri devam eden bir sistemden bahsediyorsunuz siz, biz yeni kuracağız.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ÜYESİ REFİA KAYA - Evet tabii, biz kestirmeden gidersek o zaman sürekli işte her sene şunu değiştirelim, bunu değiştirelim dediğimiz bir konu hâline gelecek bu. Bunu temelden çok iyi çalışalım, buna çok iyi bir altyapı harcansın, bakanlıktan, şundan bundan proje bütçesi açılsın. Biz üniversiteler olarak İspanya'yla gidelim ortak bir araştırma yapalım; gideyim orada, Diagrama'da ne sorun çıkıyor sistemde, nasıl problem çıkıyor? Orada daha önce ben bunu eşitlik bağlamında hani kadına şiddet bağlamında, işte İtalya'da, farklı ülkelerde, birçok yerde gerçekleştirdik. Yani gerçekten STK'nin, oradaki sistemin içine girince ha şöyle sorunlar çıkabilir, anlıyorsunuz; daha ufkunuz genişliyor, daha ileride sorun üretmeyecek ve

uzun süreli, uzun soluklu bir sistem tasarlayabiliyorsunuz. Biz bunun adımlarının atılmasını, kaynağının sağlanmasını ve üzerine çalışılmasını kıymetli buluyoruz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu uygulayıcılarla acaba böyle on-line bir görüşme ayarlanabilir mi? Siz de "İspanyolca biliyorum." dediniz ya.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ÜYESİ REFİA KAYA - Ayarlanabilir...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İngilizce, evet. Biraz daha detaylı incelemekte fayda var sanki.

Evet, başka soru...

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NURCAN AYDIN - Çok küçük bir katkı sunayım...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun.

HAZAR EĞİTİM KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ NURCAN AYDIN - Aslında burada bütün çalışmaların yani tamamında bir araya getirdiğimizde çocukların suç kimliğini değil de potansiyellerini geliştirmek olmalı. Yani çocukları cezaevlerine yönlendirdiğimizde, büyük suçlarla cezaevlerine gittiklerinde de çocukları okul temelli ve mesleki eğitim anlamında yetiştirirsek eğer, çıktıklarında toplumda kazandıkları o becerilerle en azından kendilerini bir aidiyet, bir kimlik, kendilerinin oluşturdukları bir kimlik, bir potansiyelle topluma tekrar kazanmış olacak. Yani biz aslında çocuğu değil sadece, topluma döndükten sonra toplumun refah düzeyindeki değişimi de etkilemiş olacağız çocuğa verdiklerimizle beraber. Bu kazandıklarıyla birlikte çocuk işe girebilirse, çalışma hayatında yer edinebilirse veya aile kurabilirse. Aynı zamanda burada aile çok önemli, Sibel Vekilimiz "Suçu nasıl tanımlayabiliriz? Suç nerede oluştu?" dediğinde, suç aslında çocuk bir topluma doğarken toplumun kurallarını öğrenirken bir aile içine doğuyor Sayın Vekilim. Öncelik burada aileden başlıyor. Aile çok kıymetli, ailenin rehabilite edilmesi ve -çocuğun bu aşamada suçu küçük suçlar olsun ya da ilk suçu olsun veya 35'inci suç olsun fark etmez; içeride olsun, açık cezaevinde ya da kapalı cezaevinde fark etmez -ailenin de burada sorumluluk alması -arkadaşımın da anlattığı gibi, Başkanımın da söylediği gibi- ailenin burada kesinlikle sorumluluk alması ve rehabilite süreçlerine net olarak katılması. Katalonya örneğinde çok net olarak çıktılar belli, çocuğu bu süreçte mağdurla bir araya getirmişler ve mağdurla iletişimini sağlamışlar, aileyle rehabilitesini artırmışlar ve bu oranlar çok net. Hatta mesleki eğitimi artırarak, yönlendirerek mesleki eğitimle ilgili çalışmaları artırmışlar. Mesela, yüzde 50 oranında istihdam sağlanmış; birden fazla suç işlemiş, cezaevlerinde kalmış çocukların yüzde 50'den fazla istihdam edildiği, ailelerle yüzde 70 oranında tekrar bir araya geldikleri yani ailesiyle belki başta kopukluk yaşayan çocuklar daha sonra... Katalonya örneği için söylüyorum bunu ama biz bunu Türkiye'de Türk örneği yapabiliriz. Yani başka birinden tabii ki görüş alabiliriz ama burada aslında bir çerçeve, bir yön çizmek derdimiz. Türk örneği yaparız, çocuklarımızı biz biliyoruz; meslek grubu başkanımız burada, o da söyledi. Bu okullardan çıkan yani atılan ya da işte bir şekilde ayrılan... Ailesi sebebiyle olabilir, çevresel faktörler olabilir, bireysel faktörler de olabilir, çok az olabilir ama bu yine o da olabilir. Bu çocukların sonra ne olduğuna dikkatle baktığımızda, evet, suç işlemişlerse bu çocuklar biz bu çocuklar üzerinde de bir çalışma yapabiliriz. Yani Türk örneği üzerinden giderek biz bir STK çalışması, devletin bütün kurumlarının, hatta buraya Diyanet İşleri Başkanlığının... Çünkü çocukların inanç sisteminden uzaklaşması da burada sıkıntılar yaratıyor, herhangi bir inanca sahip olmaları da önemli. Yani hani onların sahip oldukları inanç üzerinden de bunu değerlendirebiliriz.

Birçok konu var burada ele alabileceğimiz ama biz kendi sistemimizi kendi istediğimiz şekilde ve kendi potansiyelimizle yapabiliriz diye düşünüyoruz.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Biz teşekkür ederiz.

İlhan bey, buyurun lütfen.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Teşekkür ederim.

Sayın Vekilimizin az önce dediği gibi, çocukların öğretmene, yaşlı öğretmenimize yaptıklarını... O çocukların saygısızca yaptığı davranışlarının sonucu o öğretmenimiz "Hiçbir şekilde ben onlardan şikâyetçi değilim. Sicilleri bozulmasın, disipline de göndermiyorum." dedi. İşte, biz böyle öğretmenler istiyoruz aslında. Son aşamaya gelir, doğrudur, son aşamaya gelir, tasdiknameden önce o çocuğu okulun bir bünyesinde bir sınıfta kontrol altına alalım ve geri kazanalım. Yani tasdikname demek suç dünyasına git demektir. Ben bunu bütün çocuklarda gördüm.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - En önemli risk faktörü zaten, literatür de sizin gibi diyor.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Evet Sayın Başkanımız. Son beş yılda tasdiknameyi alan öğrencilerle Emniyet birleştiren.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu veriyi de isteyeceğiz.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Teşekkür ediyorum.

Bir de "internet kafelerde kontrol" dediniz Sayın Vekilim. Biz internet kafelerde kaymakamlık, sağlık, belediye, Emniyet, ayda bir denetim gerçekleştiriliyor. Bu denetim esnasında okul zamanlarında kıyafetli öğrenci almıyoruz. Niye almıyoruz? Çünkü onun ceza yaptırımı 20 bin liradan başlıyor. Hiçbir internet kafeci bu cezaya girmez.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Olmasa alacaksınız yani.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Ona da geleyim Sayın Vekilim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bakın, işte, caydırıcılık ne kadar önemli, görüyorsunuz.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Almadığımız için bir sıkıntı yok. Filtreleme programlarıyla TİB onaylı... Bizim bütün internet kafe ve e-spor oyun merkezlerinde TİB onaylı sistem kullanıyoruz. Çocuğun elindeki telefon ve evindeki bilgisayardan çok daha güvenli. Kendi çocuğuma, 17 yaşındaki oğluma -lise- "Okuldan dönünce dersini çalış, boş zamanında internet kafelerden birine git, iki saat, üç saat oyununu oyna, gel." demişim. Bu oyunlar da aslında fazla bağımlılık olmasa çocuklar için sokağa gitmeden çok daha iyidir. Ben riski on-line oyunlarda yüzde 10 görüyorum. Onun dışında, bugün biz on-line oyunları kapatalım desek suç oranı 5'e katlar çocuklarda.

Diğer şeyi söyleyeyim, o internet kafelerdeki kavgayı sayın vekilimiz söylemişti. Kavgalar olmuyor, onlar çok eskidendi. Kavgalar olmuyor, olunca da tartışmalar olunca da biz mekân sahibi olarak gerekli müdahaleyi yapıyoruz. Ondan sonra, bir sosyal medyada TikTok'la ilgili de biz geçen ay TikTok'un kapatılması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduk. Bu suç duyurusunda, çocukların, çetelerin, namazla, dinî değerlerle, devlet büyükleriyle ve küçük çocukların ahlaksızca yaptığı yayınların görüntülerini hazırladık, CD'ye aldık, Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduk.

Bu, sosyal medyada... Çocuk, özellikle 17 yaşındaki çocuk benim kulağımı kesiyorsa o bir çocuk değildir, o bir suçludur. Yani ben şahsen böyle görüyorum.

Teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Teşekkür ediyoruz.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Bir şey soracağım. Madde etkisi altında bir çocuk internet kafeye girdi. Siz işletmeci olarak hiç yaşadınız mı?

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Çok yaşadık.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Ne yapıyorsunuz? Yani oradaki çocukları mesela maruz kalabileceği şeyden koruyabilme imkân ve ihtimaliniz çok sınırlı, kendinizi koruyabilme imkân ve ihtimaliniz çok sınırlı. Yani bu oran ne ya da mesela madde bağımlılığı ya da işte, oraya gelen çocuklar, oradaki denetimlerde uyuşturucu bulunma oranı, öyle arama yapılıyor mu? Özellikle uyuşturucuyla ilgili biraz bilgi verir misiniz?

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Tabii ki de Sayın Vekilim, her ay denetim oluyor. Bir de uyuşturucu kullanan bir çocuk internet kafeye geldi mi kendisi zaten hâl hareketinden belli olduğu için mekân sahibi başına iş almasın diye hiçbir şekilde almıyor. Ha, sadece 18 yaş sınırı değil, 40-50 yaş sınırında da bizim müşterimiz var.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hayır işte, almamayı becerebiliyor musunuz, onu merak ediyorum çünkü şey yani bazen öyle bir şey oluyor ki polis müdahale etmekte zorlanıyor. Hani "Almıyorum." deyince "Tamam ağabey." deyip dönüp gitmez herhâlde.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Şöyle bir olay gerçekleşti: Bir gün, akşam saatleri, karlı bir havada, gözümünden kaçmış, 37-38 yaşlarında bir şahıs iki saat bilgisayarında oturmuş. Eleman geldi "Ağabey, bu bayılıyor masa başında, bilgisayar başında bayılıyor." dedi. Gittim, baktım, bonzai içmiş bu adam, içeri gelmiş, oturmuş, bilgisayar başında oturuyor. Baktım, tepki yok. Elemanlara dedim: "Alın bunu." Aldık, köşe başında çöp tenekesi vardı, karın üstüne bıraktık. İki saat sonra kendine geldi. "Ağabey, özür dilerim. Kendime geldim." dedi; geldi, tekrar oturdu.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Yani, mesela, 13 yaşında bir çocukla 37 yaşında bir adamın aynı ortamda olması bana güvenli gelmiyor. Kusura bakmayın yani...

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Yok yok, ellerindeki telefonlardan çok daha güvenli bizim internet kafelerimiz Sayın Vekilim.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Ben kendimi ikna edemiyorum anne olarak.

İSTANBUL İNTERNET KAFECİLER ESNAF ODASI BAŞKANI İLHAN TAŞKIRAN - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Sanırım başka söz talebi yok.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.20